

KARYS

1960 — JANIS JANUARY

KARYS

1960
Nr. 1 (1358)

Redaktorius Zigmantas Raulinaitis

Redaktoriaus paduotojas Stasys
Butkus

Kalbinių dalį redaguoja Kazys
Kepalas

Baltijos literatūros dalį redaguoja
Vincas Jonikas

Administracinis Leonas Blieris

Lėidžia L. V. S. Ramovė New Yorko
Skyrius

Atskiras skyrius redaguoja:

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai
Laisvajame Pasaulyje

Justinas Liaukus — Karinės Žinios
V. A. Mantautas — Tremties Trimitas
Kunigunda Kodatienė — Saulė Tremtyje

T U R I N Y S

J. Dvilaitis — Kanados L. D-nės K. V-bos pirm. V. Meilus (kairėje) įteikia Kūrėjų-Savanorių Sąj. Toronto sk. p-kui p.o.f. A. Zubriui vėliavą. Vidury vėliavos fundatorius dr. K. Liutkus	viršelis
V. M. Klausutis — Praeities kelias į ateitį	1
Dr. V. Sruogienė — D. L. Kunigaikštienė Ona Vytautienė	3
J. Skardis — Erdvės nugalėjimo lenktynės	6
P. Genys — Atskiras lietuvių batalionas Rusijoje 1917-18 m.	9
V. Šventoraitis — Lakvėrės miškų vilkas	10
A. Ringys — Dėl plk. žuko atsiminimų	14
Tremties Trimitas	16
Saulė Tremtyje	17
Karinė Spūda	20
Karinės žinios	21
Veteranų Veikla	26

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apy- rubis, V. Augustinas, B. Balžiūnas, A. Bernotas, P. Blūmas, F. Būčėnas, E. Čekienė, P. Dirktis, S. Dirmantas, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, J. Almis Jūragis, Dr. K. Jurgėla, J. Kiaunė, Marių žuvėdra, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, A. Novic- kis, T. Papartis, V. Perminas, P. Ple- chavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, Dr. V. Sruogienė, J. Šarūnas, E. Šulaitis, V. Šventoraitis, O. Urbonas, J. Vėgelis, B. Vrublevičius.
--

ATSTOVAI: Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Stasys Misiūnas, Omaha, Nebr. Jonas Citulis, Cleveland, Ohio. Vladas Rušas, Toronto, Canada. V. Šalkūnas, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTYNĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Boston, Mass. — "Baltic Florists"
Brockton, Mass. — A. Mantautas
Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Margi-
niai", J. Memėnas, K. Rožanskas
Cleveland, Ohio — V. Ročiūnas
Detroit, Mich. — "Neringa", V. Per-
minas
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Philadelphia, Pa. — A. Impulevičius
Newark, N. J. — Kazys Trečiokas
Rochester, N. Y. — P. Saladžius, A.
Sabalis
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — J. Pleinys, Z. Or-
vidas
Toronto, Ont. — V. Aušrotas, Aug.
Kuolas, V. Rušas, J. Smolskis
Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

J. Bružinskas, 46 Springcliffe,
Bradford 8, Yorks

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper Street, St.
Kilda, Vic.
A. Kubilius, 131 Crozier Ave., Ed-
wardstown, So. Australia.
P. Mažylis, 22 Aberdeen St., W.
Cecolong, Vic.
E. Stašys, 174 Prince's Highway
Arncliffe, N.S.W.

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB, Seminario
Salesiano Altamira, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Pub-
lished monthly except July and August by "KARYS", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U.S.A. Subscrip-
tion \$6.00 per year. Single copy 60 cents.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka

093 00523537 9

519

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Ame-
rikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1358)

SAUSIS - JANUARY

1960

PRAEITIES KELIAS Į ATEITĮ Tikėjime, ryžte glūdi viltis ir laimėjimas

V. M. KLAUSUTIS

*Žmonės be praeities,
Be tradicijų, kultūros
Neturi ateities;
Mes turim praeitį,
Savąją seną kultūrą,
Turime kelią į ateitį*

Be stipraus tikėjimo, be vilties negali būt laimėjimo kovoje už laisvę. Lietuviai tikėjo į Lietuvos prisikėlimą, tikėjo ir Lietuvos savanoriai kovodami už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, jie ne tikėtai atsilaukė prieš žymiai skaitlingesnius priešus—bermontininkus, bolševikus ir lenkus, bet nugalėjo juos gindami tėvynės laisvę ir nepriklausomybę 1919 - 1920 metais.

Žmonės be praeities, be tradicijų ir ryžto neturi vilties, gyvena kitų tautų valdomi veikiami svetimų kultūros; lietuviai turi garbingą praeitį tradicijas ir savo seną kultūrą, turi kelią į ateitį. Lietuviai virš šimtmečio kentėjo rusų vergiją, bet budėjo, du kartus sukilo prieš rusų barbarišką valdymą Lietuvoje, kovodami už laisvę. Ir vokiečių valdomi lietuviai kovojo už savo tautinę kultūrą ir politinę laisvę tais klaidingais vergijos metais. Tiesa, buvo svyruojančių ir abejojančių kad lietuva prisikelsianti, išsilaisvinsianti iš rusų ir vokiečių vergijos. Tokių silpnadvasių ir lengvabūdžių yra ir dabar, kurie abejoja Lietuvos prisikėlimu. Buvo abejojančių, kad Lietuva atgausianti sostinę Vilnių lenkų pagrobtą smurtu, bet stipriai tikėjusieji į Vilniaus atvadavimą nebuvo apvilti, šiandieną Vilnius Lietuvos.

Rusijos imperialistai, cariški ir dabar komunistiniai, nebuvo lietuvių bičiuliai, jie siekdami

Lietuvos pavergimo laužė sutartis, naudojo smurtą lygiai kaip lenkai sulaužę Suvalkų sutartį, smurtu pagrobę Vilnių 1920 m.

Rusai įjungė Vilnių ir Klaipėdą į Lietuvos administracinį vienetą bet negražino Lietuvai visų lietuvių apgyventų kraštų vokiečių valdytų, Tilžę, Karaliaučių ir kitas vietas įjungdami į Kaliningrado administraciją. Dalį Suvalkų ir Gardino krašto įjungė į Lenkijos ir Gudijos administravimą, neatsižvelgdami į istorinius ir etnografinius faktus, į cariškos valdžios laikais, 1889 ir 1909 metais, gyventojų surašinėjimo pagal tautybę statistikos duomenis (Lebedkino ir kitų-aut.). Tai buvo neteisingas, sauvalus, Lietuvai žalingas Lietuvos ribų nustatymas.

Ne taip dar senai teko man girdėti žodžius Lenkijos Prekybos- Pramonės Ministerijos direktoriaus, Michal Tamulewicz, kuris 1935 m. lydėjo mane iš Varšuvos į Vilnių: "Mes Vilniaus negražinsime Lietuvai nors Vilnius ir buvo Lietuvos sostinė." Tas jo išžulus, begėdiškas pareiškimas supurtė mane, bet aš ironiškai šypsodamasis atsakiau mano bendrakeleiviui: "Aš neabejoju jūsų nusistatymu, tačiau labai abejoju, kad Lenkijos ir Lietuvos teritorinės sienos bus amžinos, kad politinės ir teritorinės sienos po I-jo pasaulinio karo nustačiusios status quo Europoje, bus pastovios". Taip baigėsi mūsų pokalbis apie lietuvių-lenkų ginčą dėl

Vilniaus. Ir dabartinė padėtis Europoje nebus amžina.

Šiandieną pasaulis žino, kad rusai yra atsakingi už du pasaulinius karus, kad rusų valdovai, cariški ir komunistiniai, išžudė milijonus žmonių vykdydami imperialistinius karus. Dviejų pasaulinių karų tragedijas išgyvene europiečiai ir rusai labai skaudžiai nukentėjo, o kai ateisias III-sis Pasaulinis karas, netenka abejoti, kad bus padarytas galas rusų militarizmui ir imperializmui, nes patys rusai nuversią komunistinius valdovus kaip nuvertė cariškus I-jo Pasaulinio karo metu.

TIKĖKIM KAD VĖL KELSIS LIETUVA

JAV prezidentas, Woodrow Wilson, po I-jo Pasaulinio karo siekė teisingų reformų Europoje, išlaisvinimo Europos pavergtų tautų. Jis yra pasakęs: "Jei Europa nebus reformuota teisėtumo pagrindais, jei Europos tautų rubežiai bus nustatyti neteisingi, jei bus neigiami istoriniai ir etnologiniai faktai rubežius nustatant, Europa neišvengs II-jo Pasaulinio karo žymiai baisesnio negu buvo I-sis Pasaul. karas".

Woodrow Wilsono žodžiai, prieš 40 metų pasakyti, išpėjant Europos imperialistus, byloja pavojų III-jo Pasaulinio karo. Ir nenuostabu kad Nikita Kruščevas keliauja per pasaulį, kalba apie taiką, prašo pasaulio valdovus pripažinti status quo -įteisinti rusiško imperializmo agresiją ir rusų okupaciją Europoje ir Azijoje, tačiau Kruščevas kalbėdamas apie taiką, koegzistenciją ruošiasi III- jam Pasauliniui karui, ruošiasi ir jo oponentai.

Čia glūdi mažųjų tautų ir lietuvių tautos ateitis į laisvę, glūdi Lietuvos valstybės atstatymo viltis. Lietuvių pareiga budėti, ruošti sutikti krizę, Lietuvos išlaisvinimo reikalus laikyti pirmoje eilėje šiandieniniame mūsų gyvenime. Lietuvis, kur jis begyventų, privalo jausti pareigą organizuoti augančią jaunąją lietuvių kartą, ruošti ją Lietuvos vadavimui.

Mes esame ainiai aušrininkų ir varpininkų, a.a. dr. J. Basanavičiaus, dr. J. Šliupo, dr. V. Kudirkos, vyskupo Valančiaus, Maironio ir Vaižganto. Jų paliktos tradicijos, lygiai kaip garbingos tradicijos Lietuvos savanorių, žuvusiųjų kovose už tėvynės laisvę, stiprina mūsų ryžtą ir gajumą. Mes žinome, kad prieš pusamžį retas žmogus pasaulyje žinojo jog lietuvių tauta gyva ir gaji, nes Lietuva buvo paslėpta nuo pasaulio akių rusiškos skupacijos. Lietuvos nubraukimu nuo žemėlapių, maskoliai paslėpė Lietuvą nuo pasaulio, tačiau ne amžiams, lietuviai šiandien žinomi visame civilizuo tame pasaulyje kai gyva ir gaji tauta siekianti sau laisvės, su lietuviais greta stovi laisvojo pasaulio visuomenė. Ši politinė sąvoka ir pasaulyje didėjanti Lietuvai palanki opinija, bręstanti nauja politinė orientacija ruošia sąlygas lietuviams išvaryti rusiško imperializmo kiaules iš lietuviško bulvių daržo. Nesvyruokim, neabejokim, tikėkime, kad kelsis Lietuva ir su ja jos savanoriai ginti jos politinės laisvės ir nepriklausomybės. Politinė istorija keitėsi praeityje, keisis ir ateityje, čia ir glūdi laimingesnės ateities ir Lietuvos išlaisvinimo viltis.

VISŲ MYLIMAS KARY

Tavo, visų mylimas KARY, 40 Metų Jubilėjaus proga, sveikiname dabartinį ir visus buvusių Redaktorius, redakcijos ir administracijos narius ir bendradarbius, kurie ištvėrėte išlaikydami gyvą KARI, pašvęsdami jam labai daug brangaus laiko ir sielos.

Mylimas KARY! Tu gimiai su pirmaisiais mūsų savanoriais, su atkuriamą Lietuvos Karuomene, skatinai Lietuvos sūnus ir dukras kaip brolius, padavus viens kitam rankas, eiti ginti TĖVYNĘ LIETUVĄ. Tavo šūkį vyrai pajuto ir šventą pareigą išpildė. Lietuva atgavo laisvę ir nepriklausomybę. Liūdesio ir džiaugsmo valandose dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės Tu budėjai kartu kaip draugas ir informatorius. Tu buvai mylimas karių, besimokančio jaunimo, miesto ir kaimo kaip jaunimo taip ir senimo, nes visiems buvai lygus.

Klastingas priešas Lietuvą išdavė, Lietuvą pavergė, Lietuva neteko laisvės ir nepriklausomybės. Laisvasis pasaulis įklimpo į neviltį. Pasaulyje išiviešpataus taika ir ramybė kai bus grąžinta pavergtoms valstybėms, jų tarpe ir LIETUVAI, laisvė ir nepriklausomybė.

KARY! Būk kelrodis ir stiprink Lietuvos sūnų ir dukrų Tėvynei Lietuvai meilę ir pasiukojimą. Dievui padedant Lietuva vėl atgaus laisvę ir nepriklausomybę. KARY budėk!

Lietuvių Veteranų Sąjungos

"Ramovė" Clevelando Skyriaus Valdyba:

Feliksas EIDIMTAS, pirmininkas

Aleksas SPIRIKAITIS, vicepirm.

Karolis MORKŪNAS, kult. reik. vad.

Edvardas KARĖNAS, išdininkas

Lionginas LEKNICKAS, sekretorius

1959.XII.23. Cleveland, Ohio.

D. L. KUNIGAİKŠTIENĖ ONA VYTAUTIENĖ

DR. V. SRUOGIENĖ

*Didžiajai Lietuvos Kunigaikštieniui Onai priklauso
viena iš garbingiausių vietų lietuvių tautos istorijoje.*

I. Jonynas "Vytauto šeima"

LIETUVĖ IŠ DZŪKIJOS MIŠKŲ

ISTORIKŲ KLAIDOS IR JŲ LIŪDNOS PASEKOS

Visi žinome, kad mūsų praeitis labai turtinga, kad turime žymių vyrų ir moterų, kurių mums gali pavydėti ne viena iš didžiųjų tautų. Tačiau ne visus savo herojus ir ne visas herojes pakankamai pažįstame, ne visus tinkamai iškeliamo ir pagerbiame. Yra ir tokių, kurių lyg ir nenorime matyti, kuriais nesidomime ir kuriuos stumiame į nežinią. Prie pastarųjų priklauso Vytauto Didžiojo pirmoji žmona kunigaikštienė Ona.

Priežastis, dėl kurios kunigaikštienė Ona nesidomime, yra aiški: kaip istorinėje, taip ir grožinėje literatūroje plačiai pasklido versija esą ji buvusi rusė ar gudė, Smolensko kunigaikščio Sviatoslovo duktė. Ne tik tai rusas rašytojas A. Minclova savo "Dainoje apie Sakalą" su malonumu vaizduoja Oną kaip stačiatikę, rusų bei gudų apsuptą, ne tik 19 amžiaus lenkų rašytojai romanuose bei senose enciklopedijose ir net istorijos veikaluose tos versijos laikosi, bet ją atkakliai kartoją ir vis tebekartoja mūsų šie. Suprantama, jei ji buvo svetimtautė, ypač rusė, niekad ji mums negalėtų būti artima...

Betgi — jau 1933 m. prof. Ignas Jonynas savo studijoje "Vytauto šeima" (išėjo atskiru leidiniu ir buvo išspausdinta 2-me "Praeities" tome) yra aiškiai įrodęs, kad kunigaikštienė Ona visai nebuvo nei rusė nei gudė, bet tikra Dzūkijos miškų lietuvė. Profesoriaus Jonyno teigimą yra priėmę visi istorikai nereikšdami jokios abejonės. Dar prieš paskutinįjį karą išėjęs "Polski Słownik Biograficzny" I-me tome įdėjo prof. H. Lovmianskio straipsnį apie Oną Vytautienę kur atsižvelgta į prof. Jonyno pastabas: prof. Z. Ivinskis ir kiti mūsų istorikai taip pat jomis remiasi.

Klaidingoji informacija apie kunigaikštienės kilmę štai koku būdu atsirado. Jau daugiau kaip prieš 100 metų daugiatomės Lietuvos istorijos autorius T. Narbutas nepatikrinęs pirminiuose šaltiniuose ir nusirašęs iš žinomo savo netikslumais 16 amžiaus mozūro M. Strijkovs-

kio "Kronikos", paskelbė kaip esą Ona buvusi Smolensko kun-čio duktė.¹ Kadangi T. Narbuto veikalas buvo ne tik plačiai skaitomas, bet dažnai vartojamas ir kaip istorinis šaltinis, neteislinga žinia apie Vytautienės kilmę giliai įsišaknijo. Mažai kam įdomų ir daugelio laikomą nereikšmingą faktą niekas ir nebandė tikrinti amžininkų dokumentuose, kol tatau padarė prof. Jonynas. Prie kunigaikštienės Onos nepopulerumo prisidėjo ir tas, kad jos veikloje nematyti jokio palankumo lenkams, tad pastarieji, be to dar laikydami ją ruse, visai ja

XIV a. moterų rūbai. Rekonstrukcija pagal archeologinius radinius Lietuvoje

Lietuvaičių papuošalai iš XV a.

nesidomėjo. Todėl ji neįėjo į 19 amžiaus romantikų kūrinius kuriais mito mūsų senieji patriotai ir kurie mus daugiausia supažindino su Lietuvos praeities didybe. Juk be Adomo Mickevičiaus, Julijaus Slovackio, Vladislovo Sirokomlės ir daugelio kitų, kurių poetinis lakus žodis žadino jausmus ir vaizduotę, kažin ar būtume turėję Simoną Daukantą, kažin ar šiandieną būtume žavėjęsi legendarine Gražina, istoriniu Margeriu ir daugeliu mūsų praeities žygių?

Taip istorinė klaida nuskriaudė vieną iš žymiausiųjų Lietuvos moterų!

LIETUVOS KUNIGAİKSTIENĖS ONOS KILMĖ

Šio rašinio tikslas — parodyti mūsų visuomenei Vytauto Didžiojo žmoną tokioje šviesoje, kokioje mums ją vaizduoja istorijos šaltiniai ir jų tyrinėtojai, suteikti jai tinkamą, garbingą vietą mūsų praeityje. Prof. I. Jonynas savo studijoje „Vytauto Šeima“, krupsčiai išnaginėjęs visus amžininkų šaltinius, nerado juose jokio pėdsako apie tai, kad ji būtų buvusi Smolensko kunigaikščio duktė. Priešingai, jis rado pakankamai įrodymų tvirtinti, kad ji buvo tikra lietuvė. Štai, vienas vokiečių kronikininkas, aprašydamas kunigaikštienės lankymąsi prie šv. Daratos kapo Prūsijoje, gėrėsi jos dievotumu ir pažymi, kad ji tik neseniai buvo priėmusi krikščionių tikėjimą; antras vėl ją vadina dar neseniai buvusia pagone (Scriptores Rerum Prus-

sicarum, II t., 179, 180 ir 331 psl.). Taip rašoma 14 ir 15 amžių sąvartoje, kada lenkai, gudai, rusai ir kiti mūsų kaimynai seniai jau buvo pakrikštyti, tai čia aišku, kad kronikų autoriai galėjo turėti galvoje tikrai lietuvę. Iš visų kunigaikštienė Oną liečiančių dokumentų matyti, kad ji organiškai buvo susijusi su savo laiko lietuviškąja visuomene ir užėmusi joje labai svarų, įtakingą vaidmenį.

Ona Vytautienė turėjo seserį Agripiną, kuri buvo ištekęsusi už geriausio Vytauto bičiulio ir patikėtinio Alšėnų kunigaikščio Jono, Algimanto sūnaus. Apie tai Vytautas pats liudija savo skunde prieš Jogailą ir Skirgailą: „(jie) iš mano žmonos brolio atėmė visą palikimą, visą tėviškę, ir iš to, kuris turi mano žmonos seserį, iš Jono, Algimanto sūnaus“ (Scr. Rer. Prus., II t. 714 psl.) Ši žinutė kartu paneigia legendą apie Onos kilmę: ji sako, kad iš jos brolio Jogaila su Skirgaila buvo atėmę visą jo turtą — tuo tarpu yra žinoma, kad jie, nieko neatėmė iš Smolensko kunigaikščių. Jie paveržė visus turtus iš kitų Vytauto bendradarbių, jų tarpe iš artimo Vytautui asmens, iš savo laiku labai pasižymėjusio lietuvio — Sudimanto. Prof. Jonynas ir yra nustatęs, kad Ona Vytautienė buvo Sudimanto sesuo. Kas gi buvo tasai Sudimantas? Vokiečiai savo raštuose jį vadina „Herzog“, kunigaikščiu. Jis valdė kaip spėjama, Eišiškių pilį, kuri anksčiau priklausė Gedimino sūnui Karijotui Mykolui, o paskui kunigaikščiui Eikšai ar Aikšai, kuris, kaip atrodo, buvo to paties Karijoto sūnus ir — Sudimanto tėvas. Amžininkų raštuose Sudimantas vadinamas tai Vytauto svainiu (Schwager), tai gimine („Sudemunt dux consanguineus Vitoldi“). Apie tai galima įsitikinti pažvelgus į jau cituotus „Scriptores...“ (V t., 224 psl) ir „Codex Epistolaris Vitoldi“, 1029 psl. Jeigu Sudimantas buvo Gedimino palikuonis, tai ir jo sesuo Ona taip pat buvo Gedimino giminės, taigi augščiausios kilmės, tos pačios, kaip ir patsai Vytautas Didysis!

Sudimantas pasižymėjo drąsiomis kovomis prieš kryžiuočius, tačiau pateko jiems į nelaisvę ties Paparčiais ir 1394 m. buvo jų žiauriai nubaustas mirtimi pakariant už kojų (Scr. R. Pr., II t. 657 psl. ir III t. 194 psl.). Vėliau, 1454 m. šaltiniuose minimas Alekna Sudimantaitis, kaip atrodo, minėto Vytauto bendradarbio sūnus, bet toliau apie šios šeimos tiesioginius įpėdinius negirdėti, nors ši pavardė žinoma Žemaičiuose 16-me amžiuje. Po tragiškos Sudimanto mirties Eišiškes valdo patsai Vytautas, galimas daiktas, gavęs juos kaip savo žmonos tėviškę.

ONOS VYTAUTIENĖS TĖVIŠKĖS KLAUSIMAS

Ar Eišiškės buvo Sudimanto ir Onos tėviškė — nėra visu tikrumu nustatyta. Šis teigimas daugiausia remiasi Vytauto sutarties raštu su kryžiuočiais 1384 m. sausio m. 30 d., prie kurio buvo prikabinatas antspaudas su įrašu: "Sigillum Sudemond de Weisiken"². Vietovės, vardu "Weisiken", žemėlapy nerandame. Bet tai nieko stebėtino, nes ne tikrai viduramžiais, bet ir dabar svetimtaučiai iškraipo mūsų vardus ir vietovardžius. Prof. Jonynas ištyrė, kad Sudimanto tėviškė turėjo būti Dzūkijoje, kur nors pusiaukelyje tarp Vilniaus ir Gardino. Jieškodamas vietovės, lietuviškai panašiai skambančios kaip "Weisiken", jis spėjo, kad tai galėtų būti Vėžiškė, Alovės valsčiuje (V. Krėvės aprašytasis Poterionių Kalnas). Tačiau, nuvykus į tą vietą, paaiškėjo, kad Vėžiškės piliakalnis yra visai mažytis, tad jame galėjo būti tikrai koks sargybos kalnas, bet ne kunigaikščio dvaras. Be to, tasai piliakalnis, tarp miškų ir balų, nors ir maždaug pusiaukelyje tarp Vilniaus ir Gardino, bet toli nuo bet kurio seno vieškelio. Teko vėl galvoti kur tuos "Weisiken" lokalizuoti. Berods tai prof. K. Jablonskis atkreipė dėmesį, kad kaip tik pusiaukelyje seno vieškelio, einančio iš Vilniaus į Gardiną ir dar toliau vedusio Rodunės keliu į Lenkiją, iki pat Krokuvos į kur Vytautas ir kiti mūsų valdovai važinėdavo, yra didelė Eišiškių pilis. Eišiškės mūsų valdovai dažnai nakvodavo, sustodavo pailsėti, pakeisti arklius. Dar 1939m. buvo natūrali nakvynės vieta keliaujantiems automobiliu iš Vilniaus į Gardiną.

Eišiškės Vytauto laikais įvairiai vadinamos: Eišiški, Jeišiški, Eysisken, Eyschysken, Veisiken — pastarajai formai labai yra artimi mūsų rūpimieji "Weisiken". Atrodo, kad tikrai Sudimanto ir Onos tėviškė buvo — Eišiškės.

Vytautas per savo dažnas keliones ne kartą Eišiškėse lankydavosi. Jo buvimas čia 1429 m. sudaro tikrai dramatišką vaizdą. Grįžtančio valdovo iš garsaus Lucko suvažiavimo pasitikti į Eišiškės atvyko iš Vilniaus tie Lietuvos Didžiūnai, kurie tame kongrese nedalyvavo: Vilniaus vyskupas, kunigaikščiai, bajorai. Čia jie iš klausė didžiojo kunigaikščio pranešimo apie nepasisekusias derybas dėl karališkojo vainiko, apie lenkų ponų klastą ir uždraudimą Jogailai vainikuoti Vytautą Lietuvos karaliumi. Čia Vytautas paskaitė susirinkusiems laišką, kuriuo senelis Jogaila atšaukė pirma duotąjį sutikimą... Čia pat Lietuvos valdovą pasivijo taip pat iš Lucko išvykusio Vokietijos imperatoriaus Zigmanto Liuksemburgiečio pasiuntinys su raštu, į

kurį Vytautas tuoj pat ir atsakė. (Codex Epistolaris Vitoldi, XXXXLVI, 816p).

Ten, kur buvo senoji Eišiškių pilis, šandien yra didingos jos liekanos, milžiniškas kurtkampis kiemas (kaip ir Lydoje, Medininkuose ar Kriave), kuriame galėjo tilpti didelio dvaro trobėsiai ir mažiausiai tūkstantis karių. Iki šiol žemė ten dengia galingų mūrų griuvėsius, iš kelių vietų yra įėjimai į gilius požemius. Pilis — paskendus miškuose, bet visai arti senojo vieškelio. Ten pat prasideda didžiulė Rudnics giria, kur nuo nebeatmenamų laikų vykdavo didelio masto medžioklės. Pilies kieme apylinkės

Eišiškės — pusiaukelė tarp Vilniaus ir Gardino

gyventojai rasdavo senovės ginklų, puodų šukių ir kt. Tačiau ši vieta dar archeologų nebuvo rimtai tyrinėta. Vietos klebonas prieš karą saugojęs pluoštą senų dokumentų, kurie bylojo apie Eišiškių įkūrėją — kunigaikštį Eikšą.

(bus daugiau)

1) Kad kunigaikštienė Vytautienė buvusi Smolensko kunigaikščio duktė yra parašyta ir vadinamojoje "Bychovco kronikoje", kuri, kaip jau įrodyta, yra ne kas kitas, kaip vienas iš daugelio T. Narbuto falsifikatų. Patsai Narbutas nebuvo išmokslintas istorikas, tik mėgėjas, dažnai jis savo veikaluose paduodavo neteisingas žinias dėl kritiškumo ir pasiruošimo stokos, kartais norėdamas įvykius pagražinti ir iškelti Lietuvos praeitį nes iš esmės jis buvo karštas Lietuvos patriotas. Nūdien istorikai jo veikalais nesinaudoja, nes jie labai dažnai nėra patikimi.

2) Nors šio dokumento autentiškumas ginčijamas, nors jis laikomas kryžiuočių falsifikatu, tačiau nėra abejonės, kad jis rašytas vokiečių, Vytauto ir Sudimanto amžininkų, kurie turėjo su jais reikalų ir buvo apie juos gerai informuoti, tad šiuo dokumentu galima pilnai remtis.

ERDVĖS NUGALĖJIMO LENKTYNĖS

J. SKARDIS

Varžybos tarp sovietinio ir vakarų pasaulių vyksta visose srityse, tačiau pačios svarbiausios ir lemtingiausios yra lenktynės erdvėje. Tuo tarpu mes galime pasijuokti iš Nikitos Chruščiovo pagyrų, kad sovietai netrukus pralenksią amerikiečius ekonominėje srityje, bet kai jis pasako, kad sovietiniai raketų fabrikai per metus pagamina 250 vairuojamųjų vandeninių raketų, kurių pilnai pakaktų nuo žemės paviršiaus nušluoti visus sovietų priešus, tai jau reikia rimtai susimastyti, jei ne mums eiliniams žmogeliukams, šiaurinės Amerikos gyventojams, tai tikrai, vakariečių pasaulio vadams. Šia tema nepersenai rašė žurnalas Life.

Jau praėjo daugiau kaip dveji metai, kai sovietai pradėjo erdvės amžių savo "sputniku". Į sovietų pasisėkimą amerikiečiai reagavo apatija, kiti panieka ir kai kuriais pasisėkimais. Amerikiečių pasisėkimai apima ir 16 sekmingai iššautų žemės satelitų ar erdvės raketų. Tačiau prisipažįstama, jog amerikiečiai dar atsilikę mažiausiai keleta metų nuo sovietų. Sovietų "sputnikai" yra daug didesni. (Chruščiovas net juokiasi iš amerikiečių satelitų, vadindamas juos apelsiniais, o kaž kur prie vodkos stiklinės net pasakęs: "kiek žvirblis per metus, tai dramlys... ir t.t.).

Galų gale sovietai jau pasiekė ir mėnulį. Į klausimą, kodėl amerikiečiai atsilieka, Life duoda tris priežastis. Pirmoji—tai Baltųjų Rūmų spaudimas į biudžetą. Nors, sakoma, tai esanti labai sveika kryptis, bet erdvės nugalėjimo programa nuo to labai nukenčianti. Antroji priežastis tai biurokratinė painiava Vašingtone. Kiekvienas projektas turi praeiti eilę karinių ir civilinių komitetų, patariamųjų organų ir komisijų, kurių vadovaujantieji asmenys dažnai keičiasi. Būk tai ir šiuo metu yra spardomas vienu kitiems "Saturno" raketos projektas (Werner von Braun vadovaujamo Huntsville arsenalo projektas), kuris galėtų sovietų atsiplėšimą šiose lenktynėse sumažinti bent pora metų.

Vienas iš didžiųjų autoritetų erdvės srityje, gen. Medaris, nepersenai pareiškė, kad didžiausias pastangų trukdymas yra perdažnas peržiūrėjimas ir persvarstymas to kas jau reiktų šiandien vykdyti ir kas jau buvo vakar nuspręsta daryti...

Pagaliau trečioji priežastis—tai ta, kad erd-

vės sritis neturi draugų nei karinės, nei civilinės vadovybės viršūnėse. Karinei, įvairių ginklo rūšių vadovybei ši sritis tik antraeilė. Savo labai suvaržytame biudžete jie negali pateisinti ir duoti pirmenybės tai ginklų sistemai ar strateginiam jų naudingumui, kurios jie aprašyti ir net įsivaizduoti negali... Gi augščiausiams mokslininkams, vyriausybės patarėjams erdvės srityje, tai tik nemalonumas, kurį jie norėtų tik pamiršti. Kai dar 1946 m. sovietai taikė erdvės sričiai augščiausią pirmumą, tai amerikiečių vadovaujantieji mokslininkai visai nedavertino ateities galimybių ir dar ir dabar dauguma jų stengiasi mažinti šios srities svarbą ir reikšmę.

Vyriausias JAV gynybos tyrinėjimų viršininkas, Herbert Yorkas, sako, kad sovietų vedimas erdvės srityje tai daugiau sąmyšis ir susipainiojimas, bet ne joks pavojus. Gi JAV prezidento patarėjas dr. Killian dar neseniai puolė erdvės entuziastus, kaip neturinčius atsakomybės jausmo ir pusiausvyros išlaikymo mokslo siekiuose ir ragino varžybas okeanografijoje, geologijoje ar kitose srityse, bet tik ne erdvėse.

Todėl ir nenuostabu, jog šitokioje atmosferoje JAV prezidentas negali daryti didesnių sprendimų dėl erdvės nugalėjimo ar vedančių varžybose sovietų prisivijimo, nors tai labai svarbus ir neatidėliotinas reikalas.

JAV dabar stovi prie erdvės eros slenksčio, lygiai kaip prieš, maždaug, 50 metų jos stovėjo prie oro, ar aviacijos amžiaus slenksčio, kai broliai Wright buvo atlikę pirmuosius savo skridimo ore bandymus. Skirtumas tik tas, kad ši kartą žinome jog esame prie slenksčio. Pripažinimas ateities aviacijai truko visą eilę metų po brolių Wright skridimo. Tuo tarpu šiais laikais žmonės jau daugiau žino ir yra daugiau išsilavinę ir, tuo pačiu, supranta naujos eros galimybes, didesnes už aviacijos amžiaus.

Žmogus privalo nugalėti erdvę, kurioje yra daugiau davinų tyrinėjimams. Erdvės nugalėjimą galima palyginti su Prometėjaus ugnies pavogimu. Čia amerikiečiai turi skubėti. Jie privalo skubėti ir dėl kitų priežasčių. Erdvėje glūdi ne tik nauji mokslo ir žinių šaltiniai. Joje randasi ir mėnulis. O kas kontroliuos mėnulį, tas gali kontroliuoti ir žemę politiniai.

Amerikiečių aviacijos plk. ltn. ir fizikas S. E. Singeris pareiškė, jog su dabartine technologija yra aiškiai galima pasiekti mėnulį. Yra tik laiko klausimas, kada ir kas pirmutinis? Žurnale Air University Quarterly Review jis rašo, jog yra lengviau apibrėžti mėnulio fizinius bruožus, negu nustatyti ar atspėti kaip mėnulio pasiekimas ir jo užėmimas paveiks žmonijos galvoseną.

Ką gali veikti žmogus mėnulyje su dabartine ar jau projektuojama technika? Jis ten gali gyventi nusigabėjęs reikalingiausius reikmenis. Jis ten gali įsteigti raketų bazines, radaro ir optines stebėjimo stotis. Singeris sako, jog žmogus net galėtų apsirūpinti vandeniu iš mėnulyje randamų akmenų. Taigi jau dabar viskas yra aišku ir galima viską numatyti. Erdvė yra pasiekiama. Pirmoji valstybė nugalėjusi erdvę turės visokeriopą naudą ir imtinai, taip vadinamą, "psichosocialinę jėgą."

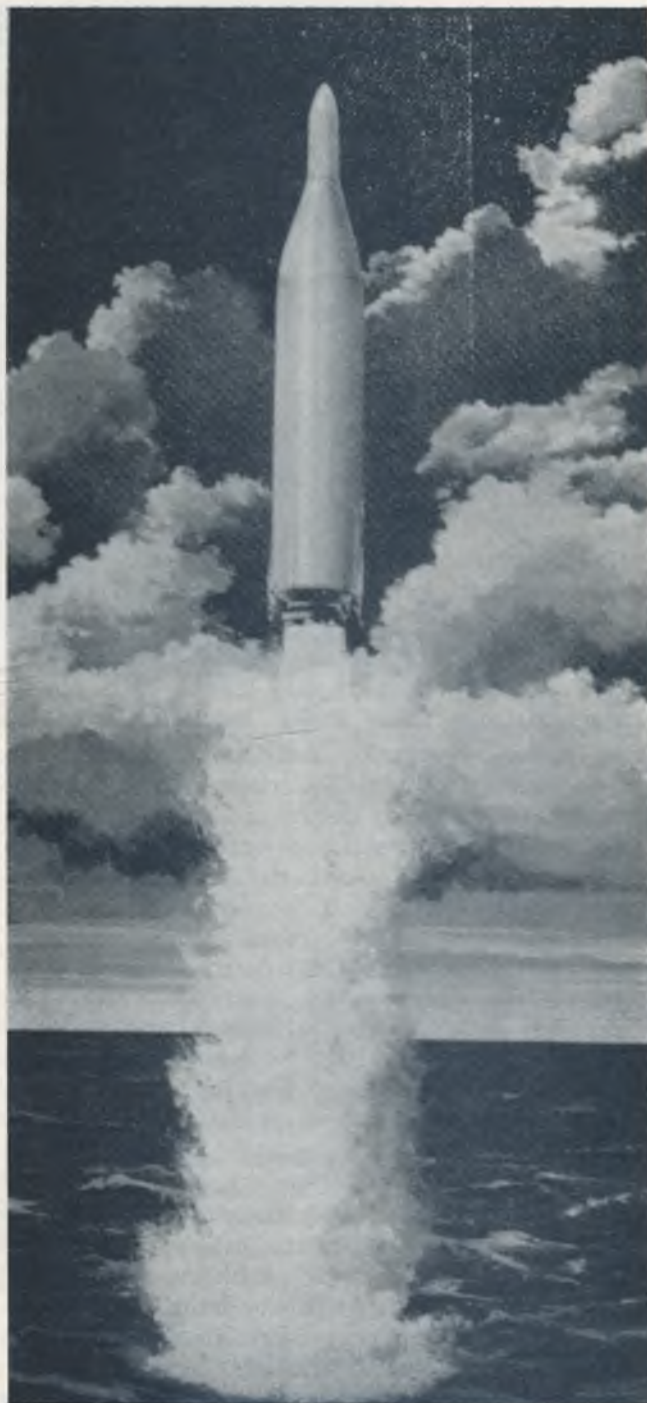
Jei karinė erdvės nugalėjimo nauda Pentagono biudžeto planuotojų negali būti įtikinančiai aprašoma, tai galime būti tikri, kad sovietai, kai jie atsiras erdvėje, atras tą naudą ir aprašys ją mums gal net per daug aiškiai...

Erdvės pergalė nereikalinga jokio naujo mokslinio "prasilaužimo", tai tik inžinerijos problema. Tam nereikia jokios ypatingos programos (crush program). Saturno projektas, dabar gaunantis tik 70 mil. dol. metams, reikalingas dar 200 mil. dol. priedo, kad jau 1962 m. raketa būtų iššauta, bet ne 1964 ar 1965 m. Nesvarbu kaip tas projektas būtų pavadintas, kariniu ar civiliniu, bet jis JAV yra būtinas. Tačiau viskas priklauso nuo JAV prezidento sprendimo. Kol kas dar nėra pervėlu, nors yra žymiai vėliau negu kai kuriems Vašingtono autoritetams atrodo.

Tai tiek apie erdvės nugalėjimą. Tačiau autorius nenorėdamas skaitytoją palikti pesimistiškoj nuotaikoj, gale patiekia kelias iš spaudos paimtas naujienas, kurios rodo, kad vis dėlto vakariečių reikalai nėra jau visai blogi.

Amerikos gen. L.S. Kuter, vyriausias NO RAD vadas, Kanadoje besilankydamas pareiškė, kad per sekančius 2 ar 3 metus JAV turės veiksmingą ginklą prieš tarpkontinentines vairuojamas raketas. Kitas amerikietis, adm. Arleigh Burke, Karo laivyno operacijų skyriaus viršininkas, pareiškė, kad jau yra statomi 45 povandeniniai laivai Polaris tipo, ginkluoti vairuojamom raketom. Jie bus pajėgūs sutriuškinti bet kurį agresorių, kuris tik drįstų pulti JAV.

Pernai lapkričio mėn. amerikiečiai sėkmingai išmėgino tris didžiausias savo raketas: Atlas, tarpkontinentinę vairuojamą raketą, kliudžiusią taikinį už 4800 mylių, Thorą ir Jupiterį, kliudžiusius taikinius už 1500 mylių. Visos trys šios raketos yra paskelbtos operatyvinėmis, t.y. gali būti vartojamos jau dabar. Daugelis amerikiečių karinių pareigūnų sutinka, kad amerikiečiai yra atsilikę nuo sovietų erdvės raketomis, tačiau balistinių vairuojamųjų raketų srityje ar tik nebus sovietai atsilikę. Gruodžio

Polaris iššauta iš pasinėrusio povandeninio laivo

mėn. Pentagonas pranešė, kad sėkmingai išbandytas didžiulis raketinis motoras varomas skystu kuru (vandeniliu)—XLR 115. Šitas motoras numatomas pavartoti Saturno projekte. Taigi naujienos nėra tokios blogos ir nereikėtų per daug nusiminti, o tuo tarpu, vieton Honduro, galima pradėti ruošti keliauti mėnulin...

ATSKIRAS LIETUVIŲ BATALIONAS RUSIJOJE 1917-18 M.

PETRAS GENYS

(Atsiminimai)

Rusijoje, po 1917 m. kovo mėn. revoliucijos, paėmus valdžią Kerenskiui, buvo leista organizuoti tautines kariuomenės dalis. Pirmieji pradėjo organizuotis ukrainiečiai ir lenkai. Kaip ukrainiečių taip ir lenkų tautybės žmonių rusų kariuomenėje buvo daug, tad organizaciją jie buvo užsimoję plėsti gan dideliu mastu. Lenkai rinko į savo kariuomenės dalis visus Romos-katalikus. Pulke, kuriame aš tarnavau, buvo gauta telefonograma, kad: tokią tai dieną ir valandą, nurodytoje vietoje, susirinkti visiems kareiviams ir karininkams Romos-katalikams.

Nuėjęs radau lenkų atstovus, kurie verbavo karius į savo kariuomenės dalis. Nemažai lietuvių, norinčių ištrūkti nuo fronto, nors ir laikinai, užsirašė į tas lenkų kariuomenės dalis.

Lenkai savo pulkus formavo Ukrainoje, vietovė vadinosi Bielaja—Cerkov. Tenai pateko nemažas skaičius ir lietuvių. Lietuviai su lenkais negalėjo sugyventi, nes lietuviai buvo visaip skriaudžiami, ypač tie kurie nemokėjo lenkiškai kalbėti.

Vieną dieną, 1917 metų rudenį, lietuvių kantrybė trūko. Apie 1500 lietuvių karių, jaun. pusk. Šlimo vadovaujami, pasiėmė ginklus, išsiskyrė iš lenkų ir atskirai apsigyveno nepertoliausia esančiame kaime. Su jais lietuvių karininkų nebuvo nė vieno, nes lietuviai karininkai į lenkų kariuomenės dalio nenorėjo eiti.

Rusų fronto vadas, generolas Hutor, kuris buvo lenkams prielankus, įsakė lietuviams grįžti pas lenkus. Nepaklausius grąsė sankcijomis—kazokais. Lietuviai įsakymo nevykdė, apsikasė ir išstatė sunk. kulkosvaidžius. Nežinia kas būtų įvykę, bet tuo laiku gen. Hutor buvo pakeistas generolu Brusilovu kuris į šį reikalą kitaip pažiūrėjo.

Gen Brusilovas lietuviams paskyrė rusus karininkus ir dalinį pavadino "Osobij litovskij batalion." Tai padarius į šį batalioną tuoj pradėjo rinktis lietuviai karininkai, kurie pakeitė rusus karininkus.

Pirmas atvyko praporščikas Pangonis, greitai atsirado ir daugiau. Batalionas tapo atskira lietuvių dalimi ir buvo pasiųstas į frontą. Fronte batalionui buvo duodami pavojingesni barai. 1918 m. kovo mėn. išformuojant batalioną jame buvo daugiau kaip 20 lietuvių karininkų. Ba-

talionas susidėjo iš 5 pėst. kuopų; 1 sunk. kulkosvaidžių kuopos; 1 artileristų kuopos (pabūklų neturėjo); ūkio ir ryšių būrio. Pradžioje bataliono vadu buvo papulkininkis Himilman — surusėjęs vokiečių, vėliau buvo paskirtas lietuvis papulkininkis St. Nastopka (vėliau Lietuvos kariuomenės generolas). Bataliono vado padėjėju buvo poručikas A. Juozapavičius, kuris faktinai ir vadovavo šiam batalionui.

Bataliono adjutantas buvo štabo-kpt. Burokas
1 kuopos vadas — poručikas Dundulis
2 kuopos vadas — poručikas Švambarys
3 kuopos vadas — poručikas P. Genys
4 kuopos vadas — poručikas Matulionis
5 kuopos vadas — štabo-kpt. Kaziutis-Kaziutėnas
Sunk. kulk. kuopos vadas — podporučikas Josiukas

artil. kuopos vadas — praporščikas Kibirkštis
ūkio būrio vadas — podporučikas Kabaila.

Ryšių būrio vadas buvo likęs rusas. Laikui bėgant į batalioną buvo atvykę dar ir šie karininkai: Gaudešius, Čaplikas, Šulga, Skirpa, Miškinis (Rusijoje gimęs ir augęs lietuvis). Pranculis, Petkelis, Dumčius, Federavičius ir kt. Batalionas buvo 22 Suomų korpo vado valdžioje, kaip atskira dalis.

1917 m. spalio mėn. Petrapilyje sukilo bolševikai ir nuvertė Kerensko vyriausybę. 22-am Suomų korpei buvo įsakyma vykti į Petrapilį ir atstatyti tvarką. Drauge su korpu vyko ir lietuvių batalionas. Pasiėmus Oršą susstrebavo gelžinkeliečiai. Korpas toliau važiuoti negalėjo. Lietuvų batalionas išsikraustė iš vagonų ir apsisitojo viename kaime netoli Oršos miesto. 22-ro Suomų korpo dalys taipogi apsisitojo netoliese Oršos miesto.

Bolševikams išigalėjus valdžioje, buvo išrinktas bataliono komitetas, taipogi buvo perrinkti visi vadai. Rinkimai praėjo labai ramiai ir tvarkingai. Visi karininkai pasiliko savo vietose. Vadų rinkimai buvo praversti, ne kareiviams reikalaujant, bet 22-ro korpo štabui. Korpo štabas prigrasino kad, neperrinkus vadų nebus duodamas maistas. Po rinkimų, dar prieš Kalėdas, batalionas buvo perkeltas į Vitebską, kur ir apsisitojo.

Tuo laiku rusų kariuomenė visai pakrito. Daug kareivių sauvaliai išvyko į namus, liku-

Lietuvių bataliono Vitebske
vėliava, gauta iš Lietuvių
Tautos Tarybos Kijeve

sieji buvo demobilizuoti 1918 m. pradžioje. Iš-
tisos vilkstinės raitų ir važiuotų traukė per
Vitebską, Rusijos gilumon. Patrankas ir kitą
turtą paliko fronte, kur kas buvo, su savimi
kareiviai turėjo tik rankinius ginklus. Aiški-
nant kareiviams, kad ateis vokiečiai ir užims jų
namus, atsakydavo: "Musų namai labai toli iki
mūsų namų vokiečiai nedaeis". Ginčytis ar aiš-
kintis su jais nebuvo jokios prasmės.

Mūsų bataliono kariams nebuvo kur vykti,
tad apsispręsta buvo pasilikti vietoje, kol bus
galima sugrįžti į Lietuvą. Išsiskirsčius tektų ba-
dauti arba eiti tarnauti pas bolševikus į rau-
donąją armiją. Batalionas buvo tvarkingas ir
sudarė rimtą jėgą. Bolševikai pasiūlė batalionui
persikelti į Minską armijos štabo apsaugai, bet
batalionas atsisakė kištis į rusų vidaus reikalus.
Sutiko nešti tik įgulos tarybą Vitebsko mieste,
tą ir vykdė.

Rusams apleidus frontą, vokiečiai pradėjo
žygiuoti pirmyn ir greitai užėmė Polocką. Buvo
manoma kad užims ir Vitebską. Batalionas pa-
siuntė pas vokiečius delegaciją, kad leistų su
ginklais grįžti į Lietuvą. Vokiečiai delegatams
pasakė kad, pirma nuginkluos, paskiau pažiūrės
jeigu nesame bolševikai tai ginklus grąžins.
Liepė neduoti bolševikams evakuoti Vitebsko, ne-
leisti išvežti maisto ir kitokio turto. Tuo laiku
Vitebske buvo įrengti dideli armijos maisto
sandėliai. Sandėliuose buvo dideli kiekiai mėsos,
konservų, cukraus, ryžių, sviesto ir t.t. Daugu-
moje šios maisto atsargos buvo gautos caro

valdžios iš sautarvininkų. Lietuviams šiuos san-
dėlius irgi tekdavo kartais saugoti. Per tą su-
irutę batalionas pasiėmė maisto sau kiek tik
norėjo. Su duona buvo kiek sunkiau. Sandėliuose
miltų atsargos buvo labai mažos.

Bolševikams sudarius su vokiečiais taiką
Lietuvių - Brastoje, vokiečiai toliau nebežygia-
vo. Vitebsko miestas paliko bolševikams. Prieš
pat sudarant taiką su vokiečiais, bolševikai no-
rėjo batalioną pasiųsti į frontą prieš vokiečius.
Šiuo reikalu į batalioną Vitebskan atvyko liet-
viai komunistai, Rasikas ir kiti (pavardžių ne-
pamenu). Sušaukė į susirinkimą - mitingą visą
batalioną ir ragino vykti į frontą prieš vokiečius.
Kalbėjo ir įtikinėjo karštai, kaip kad pas bol-
ševikus buvo priimta. Kareiviai juos išvijo sa-
kydami: "Rusai savo kareivius paliosavo, o
mums nėra kur pasidėti tai siunčia į frontą."
Komunistai išvyko gerokai apibarti. Netrukus
jie kvietė pagelbėti nuginkluoti lenkus, gen.
Daubor-Musnickio korpa, bet batalionas taipo-
gi atsisakė. Batalionas ramiai stovėjo vietoje,
į rusų vidaus reikalus nesikišo ir vis nešė įgulos
sargybų tarnybą.

Be daugelio kitų objektų batalionas saugo-
jo ir kalėjimą. Kalėjimo saugojimas buvo silp-
nas, kas norėjo išeiti galėjo lengvai surasti sau
kelį. Karininkas D. būdamas sargybos vir-
šininkas, paleido 40 lenkų karininkų, kuriuos
raudonarmiečiai-bolševikai buvo suėmę ir į ka-
lėjimą pasodinę. Perduodant kalėjimo saugoji-
mą raudonarmiečiai bolševikai pasigedo lenkų
karininkų. Jie norėjo karininką D. suimti, bet

LAKVĖRĖS MIŠKŲ VILKAS

Paruošė V. ŠVENTORAITIS

Karo belaisvis, bavaras, žurnalistas Franz S., rytuose vokiečiams traukiantis, pateko į rusų rankas, buvo patalpintas į belaisvių stovyklą Estijoje, kur dirbo alyvos valyklose. Namų ilgesys, rusų žiaurus elgimasis su belaisviais ir badas pakirto jo jėgas, tačiau jis pasiryžo, žūt būt, gelbėtis—ištrūkti iš rusų nelaisvės. Pasi-taikius progai jis su draugais pasprunka iš sto-vyklos per spygliuotas tvoras, slapstosi pas ūkininkus kaimuose, užkliūva į pastoriaus na-mus, kur priglauostas ir slaugomas susipažįsta su estų patriotiškumu ir jų neapykanta prispaudė-

jams. Jis išsimyli į jauną pastoriaus dukrą, pla-nuoja kaip ištrūkti ir grįžti į gimtąją Bavariją kartu su ja, bet šnipų išduotas, vėl rusų paima-mas, sumušamas ir įmetamas karcerin toje pat stovykloje. Rusai suima ir pastoriaus šeimą, ir išgabena ją nežinion.

Kankinamas jis nerimsta ir vieną naktį pro-gą pagavęs, vėl atsiduria laisvėje. Šį kartą jis jau slapstosi miškuose, kur išsikasa sau slėp-tuvę. Maitina ir rūpinasi juo geroji močiutė Viberė. Norėdamas susirišti su estų partizana, nelaimei, pakliūva ant išdaviko Tepomės, ku-

lietuvių bataliono kareiviai nedavė. Tad taip ir pasiliko.

Vitebsko mieste buvo didelis soboras (ru-sų stačiatikių katedra), kurioje buvo daug bran-genybių. Bolševikai norėjo šias brangenybes rek-vizuoti-paimti. Vitebsko gyventojai pajuto tai ir pradėjo telktis prie Soboro, kad neduotų. Bolševikų komendantas iššaukė vieną lietuvių kuopą soboro ir rekvizicijos komisijos apsaugai. Kuopa tuoj pribuvo rekvizicijos komisijai dar neatvykus. Kuopa buvo išdėstyta šventoriuje aplink soborą. Rusų šventikai sugebėjo mūsų kareivius palenkti savo pusėn. Vieni kitus grei-tai suprato. Bolševikų komisija prie soboro, at-jojo raito. Pasirodžius jai aikštėje, prie soboro, kareiviai virš jų galvų paleido šūvius. Komisija ir žmonės krito ant žemės ir paskiau dar po keletos šūvių, išlakstė. Rusai buvo labai pa-tenkinti ir kalbėjo "Lietuviai išgelbėjo mums soborą". Tačiau tas išgelbėjimas buvo laiki-nas, kai bolševikai sustiprėjo, atliko tą barba-rišką rekvizicijos darbą vėliau, kai lietuvių jau nebuvo. Už šaudymą bolševikai žinoma supyko, teko aiškintis. Komandos šaudyti niekas nebu-vo davęs, kas pirmas pradėjo šaudyti taipogi liko neišaiškinta. Kaltininko nesuradus reikalas taip ir pasiliko.

Laike karo, 1915 m., į Vitebską iš Vilniaus buvo perkelta rusų Vilniaus karininkų klubo (ramovės) turtas. Klube buvo nemažai brangių ir gražių daiktų. Rusų kariuomenei susilikvida-vus pasiliko tik klubo valdyba. Bolševikai no-rėjo užimti klubo patalpas, batalionas susitarė su klubo darbininkais ir valdyba ir perėmė klubą savo žinion. Buvo atlikti klubo valdybos rinkimai. Išrinkta buvo senoji valdyba. Batalio-nas norėjo klubo turtą pergabenti Lietuvon į

Vilnių, bet bolševikams sustiprėjus ir įsigalė-jus valdžioje, tai nebuvo galima atlikti.

Bolševikai lietuvių batalionu nepasitikėjo ir nuolat jį spaudė. Kišosi į bataliono vidaus reikalus ir ardė tvarką. Gyvenimas darėsi vis sunkesnis. Vis jie reikalavo prisijungti prie raudonosios armijos. Tačiau batalionas nesu-tiko. 1918 m. kovo mėn. buvo nutarta išsifor-muoti. Pasirodė, kad buvo truputį peranksti. Ka-reiviai, kurie tuojaus batalioną išformavus vy-ko į Lietuvą, buvo vokiečių suimti ir patalpin-ti į Daugpilio tvirtovę. Tie kurie važiavo vėliau suimami nebuvo ir parvyko laimingai. Batalio-ną išformavus, dar mėnesiui laiko pasiliko vieto-je bataliono štabas, kuopų vadai ir kuopų komi-tetai likvidacijai. Prižiūrėti likvidaciją bolševi-kai paskyrė pilietį Soloveičiką (žydą), kuris gavęs cukraus maišą, likvidacijos metu gan padoriai elgėsi.

Bendrai, batalionas buvo nusistatęs grįž-ti į Lietuvą su ginklais ir sudaryti Lietuvos kariuomenės užuomazgą. Buvo galvojama atim-ti iš bolševikų šarvuočius ir patrankas kad per-sigabenus į Lietuvą. Vitebske tuo laiku lietuvių batalionas buvo pats stipriausias dalinys. Tačiau negalint su ginklais grįžti į Lietuvą nuo šio sumanymo buvo atsisakyta. Grįžome pavieniui, neorganizuotai. Visi karininkai buvo nusistatę ir tarpusavyje susitarę kad, sugrįžę į Lietuvą tuojaus užsiregistrus Vilniuje, Tautos Tary-boje. Daugumas karininkų užsiregistravo ir vėliau, 1918 m. pabaigoje, savanoriais stojo į Lietuvos kariuomenę. Visi kariai, kurie kariavo lietuvių daliniuose Rusijoje, buvo pavadinti "Pirmūnais". Pirmūnai laisvoje Lietuvoje turė-jo savo atskirą organizaciją.

ris pažadėjęs nuvesti jį pas partizanus, vietoj to, atveda naktį rusus, kurie jo draugus vietoje nušauna, o jį, be sąmonės, sumuštą, įmeta karcerin nusibaigti.

Šiaip taip išsilaikęs, sustiprėjęs, jis ir vėl, su gyventojų pagalba, ištrūksta. Šį kartą, gavęs žinių apie apylinkėje veikiančius partizanus, naktimis slapstosi miškuose, jieškodamas miško brolių globos.

I

Aplinkui jau buvo tamsu kai išgirdau tiesiai prieš mane ant tako žingsnius. Tik už poros šimtų žingsnių nuo manęs selino nežinomas. Kai jis sustojo, stabtelėjau ir aš. Iš lengvo vėl žengiau priekin pora žingsnių, manydamas ar nebūsiu apsirikęs. Tačiau ir vėl priešais ant tako išgirdau žingsnius. Tuo pat metu juste pajutau, kad ir užpakalyje manęs, miško tamsumoje kažkas selina. Prabėgo mintis, kad pakliuvau į spąstus. Iš lengvo nuslinkau nuo tako į krūmus. Vos dešimtį žingsnių paslinkęs įkliuvau į tankias, spygliuotas šakas ir likau tupėti lyg išsigandusi pelė spastuose. Tuo tarpu žingsniai iš abiejų tako galų susitiko ant kelio. Tamsoje išgirdau du vyrus tyliai šnabždančius. Galvojau, tariausi kad aš kur nors netoliese randuosi. Tačiau kur aš įstrigęs tupėjau jie nežinojo, aplinkui buvo tamsu ir visur tęsėsi miško tankmės.

—Taunnus (Slaptažodis)?—sušuko vienas jų į tankumyną. Jo balsas buvo šiurkštus, toks koki esu girdėjęs stovykloje.

—Kaip aš galiu žinoti jūsų slaptažodį,—atsakiau. Tada išgirdau žingsnius bėgančius mano balso kryptimi.

—Kas tu esi?

—Tas, kuris jieško draugų.

—Iš kur esi?

—Iš Kivioli stovyklos.

—Esi vokiečių?

—Taip.

—Išlysk!

—Ar esate Havisto žmonės?

Jie nieko neatsakė, tik tarėsi savo tarpe.

—Išlysk greičiau!—dar kartą šūktelėjo.

Su vargu praskynęs krūmus, išlindau ant tako. Vienas jų prišokęs prie manęs apčiupinėjo mano kišenes.

—Esi ginkluotas?

—Ne.

—Gerai, einam. —Balsas vyro, kuris mane iškratė, kažką man priminė. Jisėjo priekyje, kitas atkištu automatu atsiliko užpakalyje. Ejo me visi tylėdami miško taku, kuris šovė tiesiai priekin.

—Kur veda šitas takas?—paklausiau kai jau geroką galą nuėjome.

—Greitai pats sužinosi. —Ir vėl tylą. Stai ga iš priekio sušuko: —Stok! Slaptažodis!

—Prisikėlimas!—atsakė priekinis vyras.

—Ar tai tu, Petrai?

—Taip, tai mes.

—Ar turite tą vyruką?—dešinėje, miške pamačiau žybciojant cigaretę, kuri mesta, nukrito ant tako ir už kelių sekundžių užgeso.

—Taip, atrodo, kad tai bus saksas (vokiečių).

—Ką jis čia miške veikia?

—Aš grybavau,—atsakiau.

—Tuo pat pamatysime,—atšovė vyras, šnekėjęs su Petru. Vis negalėjau atsiminti kur esu girdėjęs jo balsą. Takas pasisuko kairėn ir netrukus baigėsi. Dabarėjome per beržynėlį. Pro medžius, tolumoje, matėsi degantis laužas. Prie laužo sėdėjo vienišas vyras apsigaubęs meline ir su kepure ant galvos. Jis užsimastęs žarstė ugnį lazda. Išgirdau tyliai šnabždantį Petrą: —Geriau dabar netrukdykime vadą.

Jis tuo pat mane nuvedė į klojimą, kuris tamsoje atrodė panašus į vaiduoklio karstą. Viduje girdėjosi balsai ir tyli muzika, lyg radio. Klojimo durys buvo praviros. Prie slenksčio degė maža šlapios žolės ugnelė duodanti daug dūmų, apsaugą nuo įkyrių uodų. Mes įžengėme vidun. Aslos viduje stovėjo sustumtos dvi didelės medinės dėžės. Ant vienos spinkėsėjo žibalinė lempa apdengta žaliu gaubtuvu. Aplinkui dėžę, tariamąją stalą, iš tamsos aplink kyšojo rankos su kortomis. Ant kitos medinės dėžės stovėjo didelis radio aparatas iš kurio sklido muzika. Penki ar šeši kortavusių veidai pasisuko smalsūs į mus. Niekas neištarė nė žodžio. Pro juos Petras nuvedė mane už lentų užtvaros, kur buvo kalnas šieno ir parodė man vietą kampe.

—Pirma išmiegot, rytoj pasišnekėsime,—ir jis sugrįžo į grindinį. Pamačiau kaip Petras šnabždėjęs su vyrais. Vienas iš jų atsistojo, užsimetė užtaisęs šautuvą, ir atėjo į šalinę prie užtvaros. Ten jis atsistojo ant žemės.

II

Visa jų grupė susidėjo iš maždaug 20 vyrų. Kai ryto metą jie iš klojimo susirinko prie laužo, pamaniau, kad esu patekęs į plėšikų gaujos rankas. Dauguma jų dėvėjo vatiniais švarkais. Jų tarpe matėsi ir vokiškų uniformų, kartu su rusiškų uniformų likučiais. Ant rankovių visi turėjo tautinį estų mėlyną-juodą-baltą-trikampį, ant kepurų prisisegę tautines kokardas.

Jų ginklai buvo įvairiausi, koki kada nors Europoje buvo vartoti, daugiausia, tačiau, buvo vokiškų ir rusiškų. Aš dar vis buvau šalinėje sargybinio saugomas. Pagaliau jie turės mane ištardyti, kas esu, ar manim gali patikėti. Lau-

ke šnektos nutilo. Pro praviras duris pamačiau kaip vyrai, ratu sustoję, nusiėmė kepure ir nulenkę galvas. Vienas iš jų lėtai kalbėjo maldą. Mano sargybinis irgi susiėmė maldai rankas, aš nesąmoningai pasekiau jį. Po maldos vyrai išsklido. Su dūmais užuodžiau ir sriubos kvapą. Du vyrai įėjo į klojimą. Aš juos atpažinau, tai tie patys, kurie nakčia mane sučiupo. Vienas iš jų—Petras, plačiapetis kaimietis, dienos šviesoje mane pamatęs, užklause:

—Sakyk, mes juk esame pažįstami?

—Taip kur tai, seniau, mes matėmės, aš iš balso atpažinau,—atsakiau.

Jis užsigalvojo.

—Žmogau, aš tave atmenu,—sušuko jis.

—Tu esi tas vargšas vokiečius, kurių rusai praeitą žiemą sučiupo besislapstantį triobelėje prie Lakvėrės.

—Taip, esu tas pats. Tada jie mane vos į skudurus nesudirbo. Bet kaip gi pats tarp rusų buvai pakliuvęs?—aš prisiminiau, kad be rusų ir vieno civilinio, ten mano egzekucijoje dalyvavo dar ir antras vyras.

—Tuo metu taip pasitaikė, kad dėl tam tikrų priežasčių aš buvau pas juos vertėjas. Buvo tikrai žiauru matyti, kai jie tave sudirbo, bet ką aš galėjau padaryti?

Jis staiga, atkišo savo plačią kaimiečio leną.

—Mano pavardė Petras Usvelis.

Aš pasakiau savo vardą ir mes abu stipriai pakratėme rankas. Jis pristatė savo draugą, kuris tikrai nebuvo kaimietis, greičiau koks tarnautojas:

—Hermanas Kasikas,—ir jis mane pasveikino. —Aš tikiu, kad mes gerai sugyvensime,—ištare Petras. —Aš šituo vyru pasitikiu,—ir pasilenkęs, sargybiniui pasitraukus, Petras tarė: —Einam, turime tave nuvesti pas vadą.

Dabar, dienos metu, Havistas buvo be milinės, ant galvos pilka, kailine kepurė, tokia kaip miestuos dėvima. Jis vaikščiojo susimąs-

tęs, rankas užpakalyje atmetęs. Kai priėjome, jis sustojęs aštriai pažiūrėjo:

—Kas gero, Petrai?

—Štai vyras, kurį vakar suėmėm, vade. Apie jį mums buvo pranešta iš Peresaare grupės.

Dvi pilkos akys vėrė tirdamos mane. Jis galėjo būti apie 40 metų amžiaus. Jo išvaizda ir veidas spinduliavo vos sulaikomą jėgą. Tačiau jo išvaizdoje matėsi liūdesys ir nuovargis.

Petras raportavo jam viską, ką apie mane žinojo. Pagaliau mes išėjome ir susėdome ant didelio medžio nukirsto kamieno. Iš tolo sklido triukšmas keliamas prie virtuvės katilo susirinkusių vyrų. Išgirdęs apie pastoriaus šeimą jis palingavo galva.

—Taip, jie, pasirinkdami, likviduoja pačius geriausius mūsų žmones.

Kai aš pabaigiau, Havistas prabilo:

—Vistiek, tu esi vokiečis, vienas iš tų, kurie Estiją atidavėte bolševikų skerdyklom.—Aš nustebau jo apmaudu ir tais nelauktais žodžiais.

—Bet tu esi čia laukiamas,—užbaigė draugiškiau, — mes jau turime keletą vokiečių, jie yra bravo vyrai, ir kiti mūsų kovos daliniai turi irgi jūsiškių ir yra jais patenkinti. —Primerkęs akį, jis sarkastiškai pridūrė:

—Gal būt išlyginat skolas mums dabar pagelbėdami. — Staiga jis surimtėjo: — Jūs vokiečiai esate lyg tos piktos širšės, kurios raudonąją mešką prikėlė iš jos urvo ir išlakstė, o ji visu savo įsiutimu užgulė nekaltą ir beginklę Baltijos avelę.

—Nežinau kaip galima buvo to nepadaryti, vade,—ištariau aš su orumu, pirmą kartą pavadinamas jį vadu, jo asmenybė tą traukte ištraukė iš manęs. —Pagaliau aš atėjau čia,—sakiau tai iš širdies, —nes tikėjau rasti vyrus, kurie tokį sutvėrimą kaip Tepomė, galėtų sutvarkyti.

Havistas staiga sužiūro ir aš pastebėjau kaip Petras sumirkčiojo.

(bus daugiau)

Generolui POVILUI PLECHAVIČIUI,
Jo Šeimai ir Artimiesiems, gilaus liūdesio
valandoje, Jo Mylimai Mamytei

KONSTANCIJAI PLECHAVIČIENEI

mirus, gilią ir nuoširdžią užuojautą reikiame.

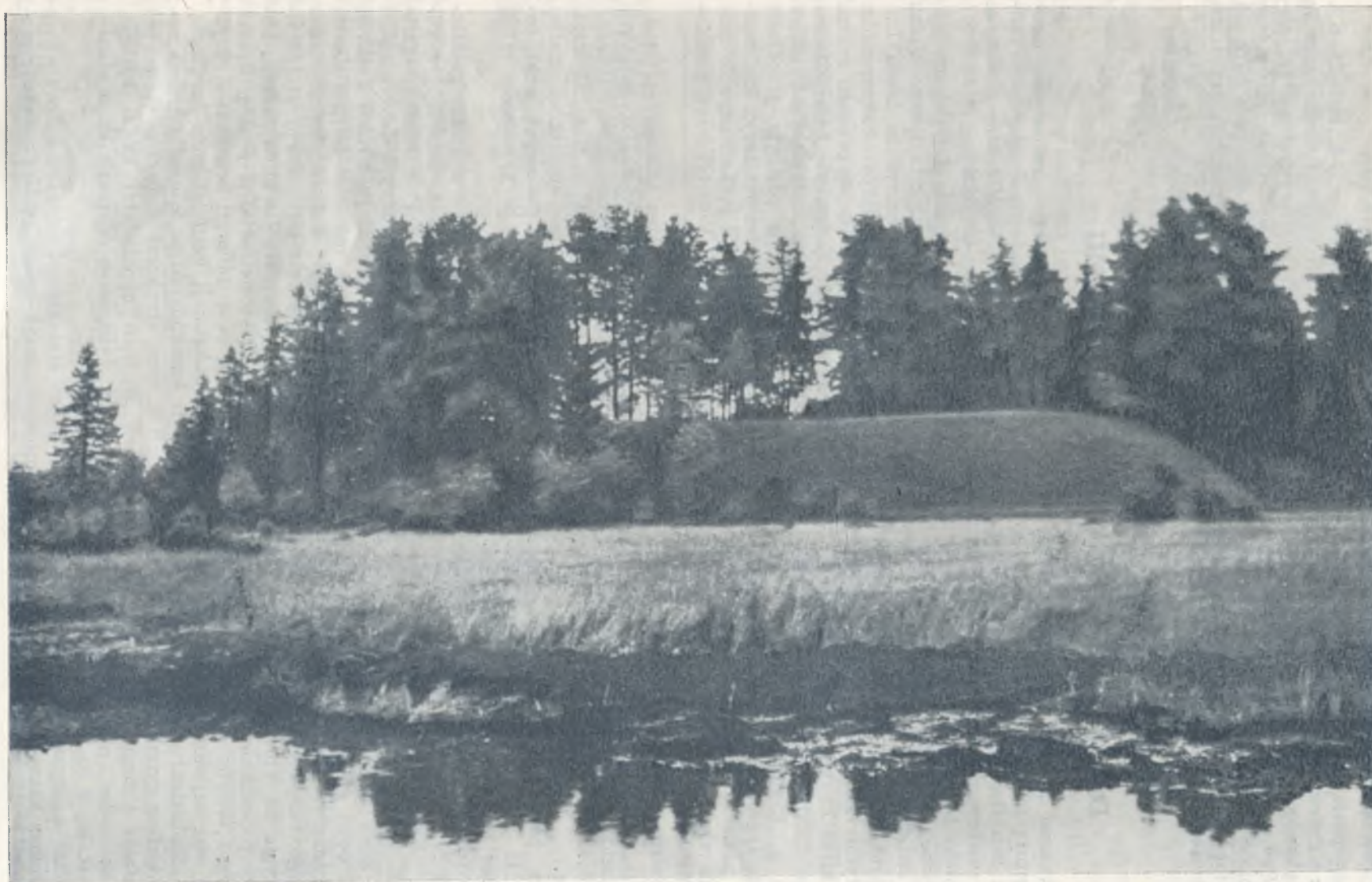
L.V.S. RAMOVĖ
Clevelando Skyriaus Valdyba.

Liūdime netekę nenuilstamos energijos ir pasišventimo visuomenininkės, didžios patriotės, Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Anglijos Vietininkijos Garbės Gynėjos,

A.A. O. KAIRIŪKŠTIENĖS.

Ilsėkis ramybėje. Tebūna Tau lengva svertimoji žemė. Tavo darbai ir pavyzdys bus mums švyturiu ir kelrodžiu.

L.A.S. Manchesterio Skyrius.

Gražioji Lietuva — Velžių piliakalnis

Berašydamas pastabas apie plk. K. Žuko knygą *Žvilgsnis į Praeitį, kas liečia kautynes su lenkais prie Rykantų geležinkelio stoties, padariau klaidą. Per neapsižiūrėjimą kai ką praleidau. Ištiesų buvo taip: kautynėse prie Rykantų (ten pat netoliese Kazimieriškių dv. ir Jeltiūnų km.), kurios įvyko liepos 14 ar 15 d.*

(vienį šaltiniai nurodo liepos 14, kiti 15 d.), be 5 p.p. dalinių ir šarvuotųjų, dalyvavo dar ir 8 p.p. daliniai ir Vilniaus komendantūros kuopa. Priedu p. Ringio atsiminimus, kuris tuomet buvo 8 p.p. adjutantu. Labai gera būtų jei ir kiti tų įvykių dalyviai parašytų savo atsiminimus.

Kazys Ališauskas

DĖL PULKININKO ŽUKO ATSIMINIMŲ

Plk. Žukas savo atsiminimuose apie Vilniaus Komendantūrą sako, kad Vilniaus komendantūros kuopa ties Bykontų (turėtų būti Rykantai) buvo susikovusi su besitraukiančiais lenkais, kad lenkai buvo nugalėti ir kad tose kautynėse pasižymėję komendantūros kariai buvo apdovanoti ordinais.

Kautynes prie Rykantų stebėjau ir vėliau mačiau tų kautynių aukas. Tad noriu čia papildyti ir apie kitus kautynių dalyvius.

Buvo šitaip: 1920 m. liepos mėn. (dienos nebepamenu) 8 p. Kunigaikščio Vaidoto pulkas gavo įsakymą žygiuoti į Vilnių, o iš Vilniaus — į Ašmeną ir pasiekti nustatytą sutartyje su Sovietų Sąjunga sieną, ją užimti ir saugoti. Duotame įsakyme kaimynai, t.y. kas mum bus iš dešinės bei kairės, nebuvo nurodyta.

Tuomet 8 p. stovėjo: pulko štabas ir III batalionas Kaišiadoryse ir artimiausiuose kaimuose; II batalionas — Žiežmariuose, o I batalionas — Žasliuose.

Pagal duotą įsakymą pulko vadas, mjr. Čaplikas, įsakė II batalionui žygiuoti Vievis-Lentvaris — Vilnius kryptimi, I batalionui — Žasliai-Rykantai-Novosiolkai-Vilnius, o III batalionas liko rezerve ir žygiavo iš paskos. Štabas vyko vieškeliu Kaišiadoris-Žiežmariai-Vievis-Lentvaris-Vilnius.

Prie pulko buvo priskirtas gusarų eskadronas, su kuriuo vyko pulko pulko vadas plk. Litvinas. 8 p. vadas ir plk. Litvinas važiavo, o jų priekyje jojo būrys gusarų ir aš — pulko adjutantas. Pražygiavus Vievio miestelį ir įėjus į iškąsą per plokštikalnio pakilimą, staiga vieno gusaro žirgas išvirto. Gusaras spėjo nušokti. Akimirkoj visi sujudome. Paašikėjo, kad žirgas nušautas. Stebėtina! Niekas negirdėjom nei šaudant, nei kulka zvimbiant. Matomai paklydus kulka pataikė į žirgą.

Tuoju pulko vadas, plk. Litvinas ir aš užlipome į plokštikalnį ir čia išgirdome šaudymą ir pamatėme pačias kautynes. Mums bestovint ir stebint vykstančias kautynes, privažiavo prie

mūsų automobilis ir sustojo. Vienas iš važiavusiųjų painformavo, kad esą Anglijos ir Prancūzijos atstovai vyksta iš Vilniaus į Kauną. Prašė jis paašikinti kas čia kaunasi ir su kuo?

Kadangi ir mums patiems dar nebuvo aiškų su kuo čia kautynės vyksta, pulko vadas pasišaukė čia pat esanti reserve su būriu ltn. Burokevičių ir įsakė nuvykti pas kuopos vadą, sužinoti su kuo kaunasi ir tuoju pranešti mums. ltn. Burokevičius tuoju nuvyko, išaiškino ir pranešė, kad 4tai kuopai bežygiuojant, staiga ji buvo apšaudyta. Kuopa pasipylė grandinė ir užvirė kova. Per kautynes paašikėjo, kad besitraukiantieji nuo bolševikų lenkai, užpuolė mūsų bežygiuojančią kuopą. Visa tai buvo perduota Anglijos atsovui.

Atstovai nuvažiavo. Mes aiškinomės toliau. Paėjėję kiek į šiaurę nuo vieškelio, priėjome geležinkelį. Čia stovėjo ešalonas, kuriuo, berods, vyko šarvuotųjų būrys. Tai buvo ties 151 augštuma. Į šiaurės rytus nuo augštumos matėsi miškai. Šitame miške buvo pasislėpęs lenkų batalionas, kuris ir užpuolė bevykstančius mūsų dalinius į Vilnių.

Kur ešalonas stovėjo, buvo mažas geležinkelio tarnautojams namiukas, žemėlapyje pažymėtas mažu apskritimu. Prie namuko gulėjo eilėje nuogai išrengti devyni lavonai. Tai buvo šių kautynių aukos. Iš jų buvo 7 lietuviai ir du lenkai. Kautynės matomai buvo žiaurios, nes priešai buvo suėję į durtuvų kovą: vienas lenkas ir vienas lietuvis buvo durtuvais persivėrę per krūtinę. Lietuvių čia buvo daugiau nukautų, nes jie buvo netikėtai iš pasalų užpulti. Be to, dalis jų buvo nukauti bešokant iš vagono. Ar visi nukautieji lietuviai buvo šarvuotųjų, ar buvo ir komendantūros kuopos tvirtinti negaliu. Kai mes atvykome į įvykio vietą, ten buvusieji ir man nepažįstami kariai kalbėjo, kad žuvusių dalis buvę Vilniaus komendantūros kariai.

8 pulko 4tai kuopai įsivėlus į kovą (kaip jau minėjau, patys lenkai ją išprovokavo) len-

NEPALŪŽKIME!

Kalėdų ir Naujųjų 1960 Metų proga nuoširdžiausius sveikinimus ir linkėjimus reiškia Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro Valdyba visiems Ramovėnams, mieloms Birutininkėms, Savanoriams - Kūrėjams, Šauliams ir Lietuvos Laisvės Kovų Invalidams.

Taip pat mūsų karšti, broliški sveikinimai ir linkėjimai visiems broliams ir sesėms lietuviams tėvynėje, Rusijos gilumose ir laisvuose kraštuose.

Visų lietuvių tikslas-laisva Lietuva. Laisvė, jei jos tikrai siekiams, jai dirbama ir aukojamasi sudaro tokią galingą jėgą, kuri laisvės slopintojus anksčiau ar vėliau sunaikina. Pavergėjai pasauly vieną dieną turės išnykti.

Tik nepalūžkime, nenustokime vilties ir tikėjimo nors ir tamsiausi debesys laisvės siekimą slopintų.

Žengdami į Naujuosius Metus, pasirūpinkime savo darbais, žygiais ir aukomis dėtis prie bendrų visų lietuvių ir viso laisvojo pasaulio pastangų, kad pavergtieji greičiau atgautų laisvę, jų skaičiuje ir mūsų gimtoji žemė-Lietuva.

LIETUVIŲ VETERANŲ SĄJUNGOS "RAMOVĖ" CENTRO VALDYBA

MIELI LIETUVIAI IR LIETUVĖS,

Didžiūma laisvojo pasaulio džiaugsmingai sutinka naujuosius 1960 metus ir viliasi pastovios taikos bei pakelto gerbūvio, dažnai užmiršdama ar net augštindama didžiausius žmogaus ir dangaus priešus sovietiškus bolševikus.

Lietuvos Kariuomenės Kūrėjai Savanoriai nedžiūgauja šiandien, o jungiasi prie tų, kurie skelbia, kad nei sąžiningos taikos nei padoraus gerbūvio tol nebus pasaulyje, kol nebus panaikintas sovietiskai-komunistiškas tautų kalėjimas. Tenebūnie niekam jokios abejonės, kad sovietiskai-komunistiška tironija grius, kaip jau nebevienu kruvinai barbariška imperija yra griuvusi.

Tai mūsų įsitikinimas, tai mūsų linkėjimai, kuriuos mes naujųjų metų proga siunčiame visiems Lietuvos didvyriams-partizanam, Sibiro kankiniams, šiandien dar viešai nežinomiems ir nsekeltiniams kovotojams ir visiems laisvojo pasaulio lietuviams.

LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ SĄJUNGOS CENTRO VALDYBA

kai pradėjo skubiai trauktis. Kautynėse 4ta kuopa paėmė lenkų virtuvę. Vėliau tuos pačius lenkus radome besiilsinčius miškelyje netoli Lentvario. Buvo tik vieni eiliniai ir jie pasakojo, kad juos užpuolusi bolševikų kavalerija, suėmusi visus karininkus ir kitus turinčius laipsnius karius, ir vietoje juos sušaudė.

Atvykę į Lentvarį radome bolševikų kavalerijos dalinį. Šis dalinys susidėjo iš daugelio įvairių tautybių karių. Kai padavė rusiškai komandą sėsti ant arklių, ši komanda buvo pakartota daug kartų kitomis kalbomis. Iš visų raitelių geriausiai atrodė kaukazičiai su savo originalia apranga, o kitų dauguma atrodė kaip baidyklės: dėvėjo moteriškus švarkus (nažutkas), skrybėles su plunksnomis vietoj balno pagalvę raudoną impilų, o kojoms vietoje kilpų virvutė tarnavo.

Čia pat viename pastate buvo bolševikų ir mūsų vado Ladygos štabas. Kai įėjome į štabą, plk. Litvinas apsikabino su vienu bolševiku karininku ir išsibučiavo. Nustebęs žiūrėjau, kas čia dedasi?! Kai pradėjo juodu rusiškai tarp savęs kalbėtis, paaiškėjo, kad juodu kartu baigė karo mokyklą. Tas bolševikų karininkas buvo vengras. To vengro pirmas klausimas bu-

vo apie jų trečią draugą, kurį pavadino pavarde. Plk. Litvinas paaiškino, kad tas jų draugas yra lenkų kokio tai štabo viršininkas ir kad jis iš Vilniaus pasitraukęs vyksta per Kauną į Varšuvą. Vengras nusišypsojo ir pasakė: "Aš rasiu jį Varšuvoje."

Po keletos dienų pulkas išžygiavo į Vilnių. Kelyje prie Novosiolkų įsijungė ir I batalionas. Į Vilnių pulkas įžygiavo pilname sąstate. Atžygiavę Vilniun išsirikiavome katedros aikštėje. Pulko vadas įsakė man vykti pas įgulos viršininką, 7 pulko vadą plk. Adamkavičių ir pranešti, kad pulkas atvyko ir išsirikiavo katedros aikštėje. Nespėjus man atreportuoti, Adamkavičius davė įsakymą: "Tuoju paskirti vieną kuopą ir apsupti Črezvičaiką." Tikslas—priversti bolševikus paleisti visus suimtus civilius gyventojus ir miesto burmistrą, kurie bolševikų buvo suimti kaip įkaitai.

Kai "Črezvičai" buvo apsupta, įgulos viršininkas pareikalavo paleisti suimtuosius ir patiemis bolševikams per 24 val. iš Vilniaus išvykti. Per 24 val. visi suimtieji buvo paleisti. Bet bolševikų Vilniuje ir po to nestigo ir Rasikas organizuodavo mitingus viliodamas mūsų karius į tuos mitingus.

A. Ringys

Redaguoja
V. A. Mantautas,
38 Sawtell Ave.,
Brockton 39,
Mass.

TREMTIES TRIMITAS

KELI ŽODŽIAI...

V. A. Mantautas

Pradedant 1960-uosius metus, noriu trumpai painformuoti Brolius ir Seses Šaulius apie TREMTIES TRIMITO padėtį.

Lyginant su 1958 metais, pereitieji 1959 metai TREMTIES TRIMITUI buvo laimingesni. 1958 m. TREMTIES TRIMITAS gavo \$142.00 aukų ir turėjo \$220.00 išlaidų, 1959-uosius metus pradėdamas su \$78.-- skola KARIUI.

1959 m. TREMTIES TRIMITAS turėjo sekančias išlaidas:

Skola KARIUI už 1958 m.—\$78.00;

Papildomi puslapiai ir klišės Nr. 5,-59 — \$65.00; Nr. 7,59 (Jubilėjinis numeris) — \$343.75; Nr. 10-59 — \$60.00.

VISO IŠLAIDŲ — \$546.75.

AUKŲ 1959 m. TREMTIES TRIMITAS gavo VISO \$555.40 (aukotojai jau buvo paskelbti paskiruose numeriuose); TREMTIES TRIMITO išde lieka \$8.65.

Tuo būdu, iš augščiau patiektos apyskaitos matosi, jog *pereitais 1959 m. TREMTIES TRIMITAS gavo beveik keturis kartus daugiau aukų, negu 1958 m.* Už tai visiems aukojusiems šauliams ir šaulių rėmėjams priklauso nuoširdi TREMTIES TRIMITO padėka.

Reikia tikėtis, kad panašus dėmesys savo spaudos reikalais šaulių bus parodytas ir šiais 1960-aisiais metais.

Kalbant apie šiuos metus, noriu TREMTIES TRIMITO skaitytojus painformuoti, jog buv. LŠS. Vadui pulk. Pranui Saladžiui tarpininkaujant pavyko pasiskolinti Lietuvos Šaulių S-gos Kaune 1939 m. išleistą Dr. Jono Matuso *Šaulių Sąjungos Istoriją*. Vienas tos istorijos skyrius, „Šaulių karinės operacijos“, apimantis šaulių

kovas su bermontininkais, lenkais, ir P.O.W. sukilimo numalšinimą, yra ypatingai svarbus ir įdomus. Tenai minimi faktai, vardai, įvykiai net ir vyresnės kartos ne sykį pamirštami, o jaunajai kartai beveik visai nežinomi. Šį skyrių ištisai atspausdinus TREMTIES TRIMITE, jaunimui ir visai tremties lietuvių visuomenei išryškėtų Šaulių Sąjungos vaidmuo laisvės kovose, jos sudėtos kraujo ir gyvybės aukos iš praeities ūkų iškiltų žuvusių karžygių vardai... Baigus spausdinti viską TREMTIES TRIMITE, būtų galima padaryti apie 500 atskirų atspaudų, pridėti viršelį, įžangą, ir platinti šaulių ir visuomenės tarpe, pelną paskiriant TREMTIES TRIMITO leidimui.

Viso skyriaus atspausdinimas TREMTIES TRIMITE kainuotų keletas šimtų dolerių. ir 500 papildomų atskirų atspaudų kiek mažiau.

Kreipdamasis šiuo svarbiu reikalu į šaulių vienetus, turiu vilties, kad Broliai ir Sesės Šauliai įvertins šį sumanymą ir parems TREMTIES TRIMITĄ specialiai tam tikslui skirtomis aukomis.

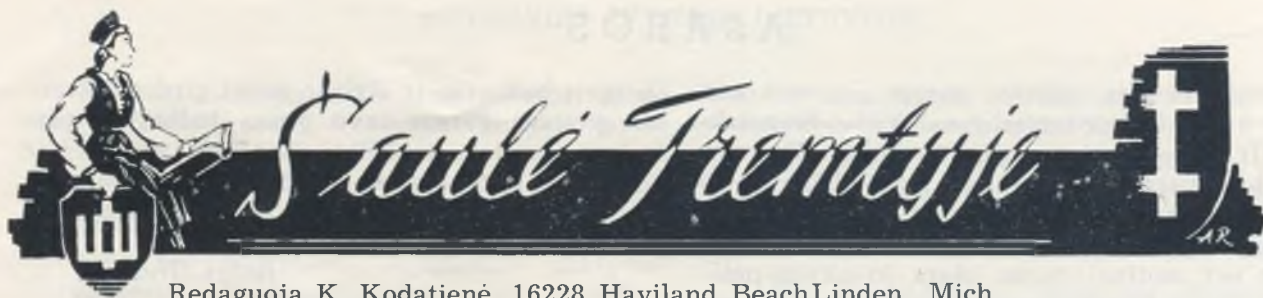
Baigdamas šias trumpas pastabas, dar kartą nuoširdžiai dėkoju visiems TREMTIES TRIMITO Rėmėjams, linkėdamas visokeriopos sėkmės šauliškoje veikloje ir asmeniškam gyvenime Naujaisiais 1960-aisiais metais. Anot Šaulių Sąjungos Įkūrėjo Vlodo Putais, „mūsų šautos ir mūsų pačių jėgos ir galios yra didelės, bet jos neveikia iki jų nesukels pasitikėjimas ir siekti pasiryžusi valia... Taigi, broliškai padėkim viens kitam palaikyti dvasią, nes joje yra pasisekimo vyriausia sąlyga.“

Clevelande sudarytas LITUANUS žurnalui Remti Komitetas į kurį įeina pirm. Vytautas Kamantas, vicepirm. adv. J. Smetona, vicepirm. N. Kersnauskaitė, sekretorė V. Kasperavičiūtė, išd. R. Minkūnas, nariai J. Gailiūšytė, L. Ješmantaitė ir Č. Melsbakas.

Prieš pradėdamas darbą, komitetas posėdžiavo su Lietuvių Studentų Sąjungos CV Pirmininku R. Vėžiu ir LITUANUS vyriausiu Redaktoriumi dr. Vytautu Vygantu.

Adv. Julius Smetona atstovauja J.A. V. Lietuvių Bendruomenę naujai su-

darytame LITUANUS žurnalui Remti Komitete. Adv. J. Smetona yra žinomas visuomenininkas ne tik lietuvių bet ir amerikiečių tarpe, visad suprantas ir remias lietuviško akademinio jaunimo darbus ir pastangas.

Redaguoja K. Kodatienė, 16228 Haviland Beach Linden, Mich.

NAUJUS METUS PRADEDANT

Ir vėl žengiame į Naujus Metus vienas kito klausdami ką jie mums ir mūsų tautai atneš? Kokie nauji įvykiai šiais metais stebins pasaulį? Kada, pagaliau, kada pakils geležinė uždanga ir mes sulauksime laimingiausios valandos? Tvirtai tikėdami mūsų tautos prisikėlimu su ryžtu, pasišventimu ir meile dirbkime toliau mūsų pradėtąjį darbą. "Niekad nenusiminti, niekad nenustoti tikėjus, niekad nenusivilti, kuri turi savo valios aukurą: kol jis dega, tauta nežus sunkiausioj vergovėj, baisiausioj audroj,

neištvirks, nesubirs praturtėjus, pasiekus galios ir laisvės."

Esame mūsų tautos valios dalis. Tos valios aukuras tedega kiekviename šauliškame viename, kiekvieno mūsų širdyje. Jei mes būsim tvirti, niekas to degančio aukuro ugnelės užgesint neįstengs. Su pasitikėjimu drąsiai ženkime į Naujuosius 1960-sius metus vienas kitą stiprindami, paremdami, broliškai, seseriškai dar sėkmingiau kartu bendra lietuvišką šaulišką darbą dirbdami. Šaulė Tremtyje

PAREIGA TĖVYNEI

*Skaudu tai, kad prieblandoje
Nepažindami viens kito,
Priešui ranką, draugui kardą
Tiesti kartais mes išdrįstam.*

Kazys Binkis

Kur mes bebūtume, ką mes beveiktume, o sąžinės balsas nuolat mums primins pareigą tėvynei. Nors kartais ir bandytume tą balsą pritildyti ir iš tos pareigos išsisukti, jis visur prasiskverbs ir galutinai nutildyti nepajėgsime.

Tikras karys niekada nenustoja vilties, net ir tada, kai fizinis ginklas jam išmestas iš rankų.

O mes šauliai, šaulės, kurie visada tikėjome, kad moralinis ginklas yra tiek pat svarbus, kiek fizinis, dabar kaip tik turime progos tas moralinių ginklų pajėgas ugdyti, karingę, pasiaukojimo dvasią kelti. Šventai tikėdami mūsų tėvynės prisikėlimu, negalime suabejoti ir šauliško darbo reikalingumu. Vieni

kitus stiprindami, kad ir ne šuoliais, bet tvirtais, pastoviais žingsniais ženkime pirmyn.

Šaulys — kuklus nepriklausomų kovų karys, tylus anų laikų kovotojas. Šaulė — pilkoji sesė, darbščioji bitutė, kiekvieno kario, kovotojo sesuo, artimiausia pagalbininkė. Tokių tylių narsių kovotojų, kuklių darbininkų ir šiandien mūsų tautai reikia. Pakankamai turime "šauklių", bet visur trūksta tikrųjų, savo pareigas suprantančių darbininkų.

Primetamų pareigų dauguma nemėgsta, bet, kaip jas protu supratę, jausmais ir širdimi darbo reikalingumą pajutę prisiima, tada viską su noru ir didžiausiu pasišventimu atlieka. Kai gili meilė savo tėvynei ir tautai mus

A Š A R O S

Niekas niekada nebuvo matęs jo verkiant. Netgi lopšy begulėdamas retai kada besuvirkdavo. Ir augo jis ašarų nebarstydamas. Nei motinos bauliamas, nei draugų skriaudžiamas jį saiai nepravirkdavo. Nuleis galvą nubaustas, sukęs dantis nuskriaustas ir viskas.

Ir net motinai mirus ašara jo akyse neištryško. Balsu raudėjo sesėrys, tyliai savo skausmą liejo tėvas — ir ne tik giminės, bet ir svetimieji ašaras braukė. Tik jis vienas paliko ramus, tik jo akys graudulio neparodė. Nuleido galvą — ir viskas. O kai jis dar tą pačią popietę su žagre išėjo į lauką, visi kaimynai pradėjo šnabždėtis. Stebėjosi ir sakė, kad jis širdies neturi, piktinosi ir prikaišiojo, kad jis nei gėdos nepažįsta.

Netgi tada, kai po daugelio metų krašto prispaudėjai nukankino jo vienturį sūnų, net tada jisai nepravirko. Pažiūrėjo į išnarstytus mylimojo sūnaus sąnarius ir pakėlęs galvą išžiūrėjo į tolį. Ir jo akyse ne ašaros, bet ledas spindėjo. „Ne mes vieni sūnaus netekom...“ pasakė jis keldamas parkritusią kankinio motiną. Ir tai buvo vieninteliai žodžiai, kuriuos jis rado jai suraminti. Ir tie žodžiai buvo sausi, kaip birželio oras. Žiūrėjo žmonės į jį ir sakė, kad tai ne žmogus, o sausuolis medis, kurį kerant syvai netryška.

Bet kai po kelių metų, po kelių mėnesių vargo, pavojų ir paniekos svetimame krašte, jis

įžengė į bažnyčią ir išgirdo senai girdėtos šventos giesmės garsus savo gimta kalba, jo pasmakrys pradėjo trukčioti ir ašaros upeliu per skruostus nutekėjo. O jo balsas, kai įsijungė tautiečių chorą, tebuvo vienas kukčiojantis graudulys.

Balys Gražulis

*O mūsų pareiga kaip niekad;
nes ir nelaimė mūs tautos, kaip niekad,
begalinė;
nes ir pasaulis dar, kaip niekad, prie bedugnės
kranto
nebuvo taip arti. Bet mes nežūsim. Mūsų viltį,
kaip didelę vaivorykštę, nuo krašto iki krašto
šviesus tikėjimas per ūkanotą dangų veda.
Didžiom aukom teuzgema didieji idealai.*

Bern. Brazdžionis

Žmonės mane labiau mėgo, kai jiems pataikavau, negu tada, kai jiems sakiau tiesą.
Diogenas

Pasisekimo vyriausia sąlyga glūdi tikėjime savo galia. Kas tiki savo galia, tas veiks ramiai patvariai, nenusimins, nesikarščiuos, dvasia nenupuls, negadins savo darbo smulkiu pykčiu ir galų gale neišvengiamai laimės.

VI. Putvyys

pagauna, jokia auka neperdidelė, jokia pareigą nepersunkti.

Tik egoistas kratosi visuomeninių tautinių pareigų. Jis nieko nesiekia, tik egzistuoja dabartyje, laimingai gyvendamas tik šia diena ir tik sau.

Bet tiems, kuriems rūpi lietuviškų šaknų išsaugojimas, tie remdamiesi garbinga mūsų tautos praeitimi ir dabar pajėgia pasišventusiai dirbti ir skleisti apie save optimistines, šviesiausias mintis. Savo svajose ir širdyse jie kuria gražiausią ir šviesiausią mūsų tautos ateitį. Nuolat girdėdami savo sąžinės balsą jie nesikrato jokių visuomeninių pareigų, kurias tik pajėgia ir sugeba atlikti ir savo entuziazmu ir nuoširdžiu darbu užkrečia ir jaunesniuosius į tą darbą ateinančius.

Nežinomi Dievo skirti mūsų tautai keliai, jie nuženklinti kryželiais. Tačiau juo sunkesnis tautai momentas, juo daugiau reikia susipratusių, pasišventusių savo tautines pareigas giliai suprantančių asmenybių, nes tik tokios

asmenybės bet kokiose gyvenimo sąlygose pajėgia pačios būti kūrybingomis ir visus kitus apie save esančius kelia augštin.

Esame viena lietuvių tautos šeima ir su visomis žmogiškomis geromis ir blogomis sąvybėmis vieni kitus turime mylėti. Visi išaugome iš vieno kamieno ir tvirtu žaliuojančiu ažuolu aukime ir šakokimės toliau, kurio nei jokia audra neišverstų, nei jokia sausra neišdegintų. Neleiskime nudžiūti nei vienai šakelei, nugelsti nei vienam lapeliui. Silpnas bus ažuolas be naujų atžalų, o jos nukritę taps tik svetimos žemės aplink žaliuojančių augalų trąša. O mes juk norime patys gyventi!

Turime išsilaikyti ir net dykumoje žaliuoti. Prisnūdusius pažadinkime pavargusius patiprinkime, kad visi pajėgtume savu lietuviškuoju keliu žengti, kad Dievo duotos didžiausios žmogui dovanos savo tautybės nei vienas neišsižadėtume ir savo šventą, didžiąją pareigą tėvynei kiekvienas kuo geriau atliktume.

K.K.

ISTORINIAI ĮVYKIAI LIETUVOJE

1259 m. viešpatauja Lietuvos karalius Mindaugas Išmintingasis. Ruošiamas didysis sukilimas prieš kryžiuočius Prūsiose.

1359 m. Lietuvą valdo broliškai tarpusavy sugyvendami Algirdas su Kęstučiu.

1459 m. Kazimiero Jogailaičio valdymo metu Lietuva ilsėjosi nuo karų, bet atkakliai kovojo su lenkais dėl nepriklausomybės ir ne-
juto kaip bręsta pavojus iš Maskvos pusės.

1559 m. rugpiūčio mėn. 31 d. paskutinysis Livonijos ordino magistras Gotardas Ketleris, atvykęs į Vilnių, susirinkusiam Lietuvos seimui atidavė ordino žemes Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Žygimanto Augusto protektoratan. Už tai jam buvo pažadėta parama prieš mirtinu pavojum Livonijai grėsusį Ivaną Žiaurųjį.

1659 m. Lietuva — karo su maskoliais ir švedais griuvėsiuose. Vos tik švedai pasitraukė, maskoliai dar laiko okupavę pietų rytų dalį su Vilniumi. Šimtai tremtinių kuriasi Vokietijoje, Olandijoje, Anglijoje ir — net New Yorke.

1759 m. Saksų karalių laikais Prancūzijos ministeris Choiseul rašė: "Lenkija yra anarchiška, bet Prancūzijai reikia tą anarchiją palaikyti, kad kitos valstybės jos sąskaita nesustiprėtų". Iš Lenkijos netvarka atėjo ir pas mus. Didikai sauvaliauja, baudžiavos našta sunkėja, švietimas nyksta. Prūsų Lietuva kenčia maskolių okupaciją.

1859 m. Generalgubernatorius Nazimovas uždraudė blaivybės brolijas. Lietuva — bau-

džiavos panaikinimo išvakarėse. Bręsta 1863 m. sukilimo prieš maskolius judėjimas.

1260 m. ties Durbės ežeru, kuršių žemėje, sukilę žemaičiai ir kuršiai sutriuškino kryžiuočius — žuvo visa jų vadovybė, keli žemaičiai varė šimtą bėgančių kryžiuočių.

1360 m. atkaklios kovos su kryžiuočiais tebeina kunigaikščių Algirdo ir Kęstučio laikais, lietuviai veržiasi toli į Ukrainos stepes.

1460 m. ilgai ir ramiai viešpatauja Kazimieras Jogailaitis.

1560 m. didysis Lietuvos kunigaikštis Žygimantas Augustas siunčia slaptą misiją pas totorius. Misijos vadui Tiškevičiui pavyksta susitarti su Krymo totoriais, kad už sutartą mokestį chanas laikysis sąjungos su Lietuva prieš Maskvą.

1660 m. karas su Maskva tebeėjo. Maskoliai sutraukė į Lietuvą daug kariuomenės, bet Lietuvos etmonas Povilas Sapiega su lenkų etmonu Steponu Čarniekiu sumušė juos ties Liachavičiais.

1760 m. Lietuvos tribunolas pasižymėjo karštomis kovomis — Kauno Bernardinų bažnyčioje rinkimai baigėsi Čartoriskų ir Radvilų partijų atstovų muštynėmis. "Septynerių metų karo" metu rusai užima Berlyną, nusiaubia Mažąją Lietuvą.

1860 m. dirba baudžiavos panaikinimui įstatymams paruošti komitetai.

Dr. V. Sruogienė

MALONŲS KARIO SKAITYTOJAI

Šiame puslapyje spausdiname Istorinių įvykių Lietuvoje sąrašą, kurį mums paruošė mūsų miela bendradarbė dr. V. Sruogienė. Iš jo matote, koki svarbūs įvykiai liko nepaminėti praėjusiais 1959 m. Ir šiais metais minėtinų įvykių, labai svarbių ir labai įdomių, yra taip pat nemaža. Čia sąrašė tik svarbiausi.

KARYS norėtų ir stengiasi visus didžiuosius, mūsų garbingos ir nepaprastai turtingos istorijos, įvykius paminėti tinkamais straipsniais ir paveikslais. Nori neapleisti ir šių laikų gyvuosius reikalus.

Turime nemažą žmonių, kurie noriai skiria savo darbą ir laiką, kad KARYS būtų gražus ir

turtingas gerais straipsniais. Tačiau vien gerų norų neužtenka. Reikia dar ir lėšų. Visų tų didingų įvykių sukaktis sekti ir jas minėti KARIUI reikėtų daugiau puslapių. O kiekvienas puslapis turi būti apmokėtas grynais pinigais. Yra eibės ir kitų išlaidų.

Tačiau, malonūs skaitytojai, Jūsų talka padėtų mums tą kliūtį nugalėti, jei tik kiekvienas iš Jūsų padėtų sukelti KARIUI daugiau skaitytojų.

Mūsų šūkis 1960 metams yra: **SENIEJI SKAITYTOJAI! BENT PO VIENĄ NAUJĄ SKAITYTOJĄ KARIUI!**

KARINĖ SPAUDA

MARŠ. ALANBROOKAS KRITIKUOJA

Prieš kiek laiko marš. Montgomery savo atsiminimuose iškritikavo gen. Eisenhowerį. Nepersenai "sprogo" didesnė bomba — pasirodė maršalo, vice-grafo Alanbrooko atsiminimai. Jis smaila, kaip yla, plunksna kritikuoja visus II pas. karo žymiausius vadus. Tos kritikos ugnyje atsidūrė Eisenhoweris, Čiangkaišekas, Stalinas, Churchillis, De Gaulle ir kiti.

75 m. amžiaus, pensininkas marš. Alanbrookas, savo atsiminimų II tomą pavadino Triumph in the West.

II Pas. karo metu jis buvo Imperinio štabo viršininkas. Savo atsiminimuose jis tvirtina, jog atkalbinęs Eisenhowerį kad nevykdytų invazijos į pietinę Prancūziją kartu su invazija į Normandiją. Būklė Italijoje neleido tokią invaziją vykdyti. Nors gen. Eisenhoweris buvo spaudžiamas ta kryptimi, kad patenkintų gen. Maršallį, kuris buvo svarbiausia asmenybė šalia Roosevelt. Jis pastebi, kad gen. Eisenhoweris būvęs tiek įbaugintas, kad ne tik nesugebėjo pasipriešinti Maršalliui, bet net nepareikšdavo savo nuomonės.

Už tat Alanbrookas nustebintas gen. Mac Arthuro, kuris kariavo Ramiajame Vandenyje gabumais. Mac Arthuras buvo didžiausias generolas ir geriausias strategas koki "karas pagamino" — rašo Alanbrookas. Jau 1945 m. Mac Arthuras suprato, kad Sovietų Sąjunga yra pavojingesnė už Vokietiją. Jis jau tada įspėjo, kad komunizmas planuoja užgrobti Kiniją, Korėją, Japoniją, o vėliau ir visą Aziją.

Alanbrookas nepasigailėjo ir savo buvusio viršininko marš. Montgomery rašydamas: "kalbėjau su juo ir prašiau, kad nesikištų į kiekvieno asmeninius reikalus".

Atrodo, kad jo nuomonė apie Čiangkaišeką, o ypač apie jo žmoną, labai patiks komunistams ir Maoce-tungui. "Juo daugiau ją pažįtu, tuo

labiau jos nemėgstu", rašo Alanbrookas. Jam atrodo, ji yra būdo kur lytiniai dalykai ir politika turi dominuoti ir juos abu ji naudoja, kad pasiektų savo tikslų.

Staliną jis vadina neįdomiu, bet lygindamas su Churchilliu ar Rooseveltu, skaito jį geresniu. Jis tvirtina, jog Stalinas įkalbėjęs Rooseveltą, kad perverstų kariuomenę iš Italijos į Prancūziją invazijai. Jis pastebi, kad Stalinas turėjo "didesnio kalibro kariškio smegenis". (Žymieji komunistai, su Chruščiovu priešaky, pastebi, kad Stalinas neturėjęs jokių karinių gabumų).

Alanbrookas pastebi, kad amerikiečiai jautė Churchillii sentimentų kaip žmogui, bet apie jį kaip apie strategą jie buvo menkos nuomonės, įtarinėjo jį ir buvo su juo atsargūs.

Kitoje vietoje autorius prisimena apie Aldershote (Anglijoje) įvykusį Kanados kareivių "sukilimą" dėl pavėlavimo grąžinti juos tėvynėn po V-day. Apie tą sukilimą sužinojęs Churchillis pasidarė grubus santykiuose su Alanbrooku. "Ar neturime britų kariuomenės tvarkai įvesti?" — riktelėjęs Churchillis. Ta pat proga Alanbrookas priduria, jog daug Churchillio pasiūlymų buvę drastiškai klaidingų. (Lietuviai, lenkai ir kiti tarnavę dalyse gerai prisimena Teherano, Jaltos ir kitus susitarimus ir Churchillio šiltus žodžius, kada dar reikėjo rimtai kariauti, bet kai tik karas pradėjo eiti prie "pergalės", tuojau buvo pajustas atšalimas.)

Jis prikerigia ir De Gaulle "lopinėlių". Jis rašo, kad daug prancūzų kaltino gen. De Gaulle, kad jis menkai kovojęs prieš vokiečius. "Ką jis ištikrųjų veikia?" klausia jis vieną prancūzų generolą, tas atsako: "Jis evakuoja savo šeimą į Londoną gyvena komforte... tuo tarpu mes būdami sąlytyje su vokiečiais kasdien rizikuojame savo gyvybėmis... be to, jis yra akiplėša, sakydamas — Je suis La France — Aš esu Prancūzija."

Apie Harry Trumanną jis rašo: "...mėgau...jo staigias mintis, jis turi garbės jausmą. yra geras biznierių ir maloni asmenybė."

K.M. Juozas Šarūnas

TAIKA IR PACIFIZMAS

Pakviestas Dartmouth koledže skaityti paskaitų, Wm. F. Buckley, Jr. įsitikino, kad studentai yra paveikti pacifizmo kritulių; jie įsisunkę į kaulus net tų, kurie niekad neturėjo progos pagalvoti apie pacifizmą kaip tokį. Pasirodo, studentai neturi jokio supratimo apie pacifizmo baisiąją pusę.

Pacifizmas ir taika yra du skirtingi dalykai. Visi civilizuoti žmonės nori taikos, bet visi tikrai civilizuoti žmonės niekina pacifizmą. Komunistų taktika yra, kiekvieną kuris nori taikos, vadinti pacifistu ir kiekvieną nepacifistą laikyti nemėgstančiu taikos. Taip vakarų pasaulyje jie mato arba tik pacifistus, arba tik karo kurstytojus.

Pacifizmas yra krikščionybės heretizacija kilusi iš jos pagrindų nesupratimo. Taika žemėje yra troškimas meilės, pasigailėjimo, ramybės — be kurių taika yra neįmanoma. Tačiau taika neįmanoma pav. tokioj bendruomenėje kur plėšikai naktimis siaučia po miestą. Ir tuo atveju taikos maldavimas nėra maldavimas, kad miesto ir bendruomenės galvos — vadai laikytųsi taikos atiduodami kiekvieną naktį miestą plėšikams plėsti. Ne, tada meldžiamasi, kad tų plėšikų širdyse ir galvose įvyktų pasikeitimas ir nereikėtų prieš juos vartoti ginkluotos jėgos ir, kad taika būtų įgyvendinta be prievartos.

Jei žmogaus vyriausias tikslas būtų taika, tai nereikėtų dėl jos melstis. Žmogus ją lengvai įgytų sumokėdamas atitinkamą kainą. Jei esate pasiryžę dėl taikos paaukoti savo šeimą, savo nuosavybę, net garbę, galime ramiai tvirtinti, kad turėsite "taiką".

Kodėl jaunimas — studentai yra toki pacifistai? Gal todėl, kad jaunas yra juslesnis gyvenimui, vos tik atradęs savo apetitą ir šios žemės teikiamas malonumus. Nestebėtina, jog jame kyla stambeldiška aistra gyvenimui ir kartu pacifistinės tendencijos. Iš antros pusės, yra taip pat gerai žinoma, jog jau nuo istorijos pačios pradžios jaunimas lengvai užsidedavo viršasmeniškomi idėjomis. Visais amžiais jaunuoliai savanoriškai rizikuodavo gyvybėmis, kad palengvintų kitų vargą, ar atneštų pagarbą savo Dievui, garbę savo tautai, ar pasididžiavimą savo šeimai ir patiems sau.

JA VALSTYBĖS

—Kuo daugiau kalbama apie taiką ir nusiginklavimą, tuo labiau kyla susirūpinimas šio krašto saugumu. Pereitų metų gruodžio mėn. pasirodė trys raportai: J. Hopkins Universiteto, Stanford Research Instituto ir Rockefellerių Fondo, iš kurių išplaukia sekančios išvados:

1. JAVbės yra pažeidžiamos tiesioginių atominių raketų puolimų, ir tas pažeidžiamumas kas diena didėja.

2. Negali būti garantuoto saugumo, kada priešas turi atominius ginklus. Jokios sutartys negali sutrukdyti tyrinėti ir gaminti dar baisesnius ginklus. Dar daugiau valstybių pasigamins atominius ginklus. Atominio karo baisumas nieką nesulaikys nuo karo pradžio.

3. Komunizmas siekia užvaldyti visą pasaulį. Bent noras jam pasipriešinti tiek ekonomiškai tie kariškai yra ir bus. Logiškai, tai veda prie jėgų išbandymo.

4. Po II Pas. karo JAV valstybės galėjo visą pasaulį dominuoti, bet šita proga buvo atmesta. Po to Amerika pradėjo trauktis atgal užleisdama vieną poziciją po kitos. Jas užėmė ir užima Rusija su savo satelitais. Šis pozicijų pasikeitimas vyksta labai greitai. Rusijos pasisėkimai duoda jai daugiau pasitikėjimo ir stiprina jos veržimąsi pirmyn.

5. Jėgų palyginimo svarstyklės kartą darosi palankesnės Rusijai. Kada diktatorius jas pamatys pakankamai nusvirus jo pusėn, jis gali Amerikai pasiūlyti: pasiduok, arba atominis karas.

Tik giliau ir bliviau galvoją ir supranta šią—gyvybė ar mirtis problema. Masės tuo nesirūpina, joms svarbiau šiandien turėti lengvą, ištaigingą, be rūpesčių gyvenimą.

O JAV vyriausybė ir įstatymdaviai tuos masių pageidavimus stengias patenkinti, nes nori būti vėl išrinkti. Taigi trūksta aiškių, rimtų tikslų, ryžto ir kietumo.

Sovietų Rusija turi aiškius tikslus: —užvaldyti visą pasaulį ir visi veiks-

mai yra nukreipti tam tikslui siekti. Ir ji siekia to nuolatos ir kietai. Visur kyliu varo be atvangos—Europoj, Azijoje, Pietų Amerikoje ir Afrikoje.

—Tik dabar pasakoma kad, sąryšyje su Berlyno ultimatumu, 2-sis Karo Laivynas 1959.5.18 d. gavo įsakymą pasirengti atominiam karui su Rusija. Buvo tik 9 dienos iki ultimatumo termino. Laivai apleido Atlanto uostus. Jie susitelkė iš anksto numatytuose vandenyse, naujoje skleistinėje rikiuotėje. Tik ultimatumo terminui praėjus laivai grįžo į savo uostus.

PRANCŪZIJA

Prancūzija atsigauna. Atrodo, kritimas pasibaigė, po kybojimo prasidėjo kilimas. Karinėje srityje daro pažangą taip pat. Net rengiasi sproginti atominę bombą. Prancūzai turi visą eilę raketų, kurių vienos yra tarnyboje, namie ar užsieny, kitos gamyboje ar vystymo stadijoje. Pavyzdžiui:

Lėktuvinė raketa "Nord 5103", sveria 147 kg., yra 2.5 m. ilgio. Tokia pat, tik šaudoma iš oro į žemę, sveria 170 kg. Abi valdomos radiju, naudoja kietą kurą, lekia apie 2,000km-v. grietiu veiksmingos iki 4 km.

Žemė-žemė raketos "SS 10" ir "SS 11", ypač pastaroji, yra veiksmingos prieš tankus, pramuša šar-

vus iki 30 cm. storio, siekia iki 4 km. "SS 11" tik kitu vardu, "Nord 5210", naudojama (oras-žemė) prieš tankus, taip pat prieš pov. laivus. Gamina- mos serijomis ir eksportuojamos.

Vokiečių ir prancūzų bendrai gaminama oras-žemė raketa "SS 12" bus dar veiksmingesnė prieš tankus ir pov. laivus.

Dar turima "AS 20", "AS 30", "R511", arba "R422" žemė-oras, kuri gali susirasti lėktuvą esantį už 100 km, ir iki 18 km. augštyje, lekia du kartu greičiau už garsą, skiriama aviacijai. Laivynui ruošiamos trys raketos: Malaface—laivas-laivas, Malafon—prieš pov. laivus ir Masalca—žemė-oras, jos naudoja skystą kurą, vairuojamos radiju, arba pačios nusiaikančios.

Naujausia žemė-oras raketų grupė neseniai pasirodė "ACAM", kuri viršija visas kitas, varoma kietu kuru ir siekia iki 20 km. augštį.

Raketa "SE 4200" galima lyginti su amerikoniškom Honest John ar Corporal raketom, skirta naudoti divizijos ar korpo skaidiny. Ji yra labai paprasta, nesunki, gali nešti atominę bombą. Ja yra ginkluotas vienas artilerijos pulkas. Jinai gaminama serijomis; eksportuojama Skandinavijos kraštuosna. Jos patobulintas tipas buvo vadinamas "SE 4200 Casseur", kuri tikima sieks iki 2500 km. ir bus vidutinių atstumų atominė raketa.

Modernusis karas, sakoma, užmušė tos rūšies idealizmą. Asmenišką kovotojo vaidmuo moderniam kare yra būk tai per mažas ir per daug sumechanintas, kad dar teiktų asmenišką pasitenkinimą. Tačiau ir šiandien yra širdžių ir protų, kurie supranta vakarų pasaulio sąlygas ir pavojus jam ir dėl to jaučia pasitenkinimą tarnaudami jam bet kuriuo būdu. Ir štai kur yra studentų pacifizmo priežastis — ne sinemaskopiškose baisiose branduolinės mirties istorijose (ar seniau mirtis buvo ne-

skaudesnė kaip dabar?), bet atskies-toje ištikimybėje vakarų pasauliui, kurią pagimdė dabar vyraujanti filosofija (vadinkite ją liberalizmu, jei norite).

Norėdamas šiandien pateisinti savo pacifizmą studentas prekiauja atominio karo baisumais. Argi Nagasaki ir Hirošimos tragedija yra baisesnė už kasdieninių agonijų vergų pasaulyje, kurį studentai pacifistai yra pasiruošę palikti amžinai pavergtą, kad apsisaugotų nuo padidėjusio radioaktyvumo atmosferoje ar nuo

sovietų sąjungos išprovokavimo

Su sentimentalios pacifizmo krūviu slegiančiu mūsų pečius mes nepajėgiame pakreipti tironizuojamo pasaulio jėgų reikiama kryptimi, kad iš pralaiminčių virstume pergalinčiais.

Nors privalome bandyti laimėti be karo, tačiau laimėti mes turime būtinai ir tai dėl žmoniškos labo, dėl kokybinio žmoniškojo gyvenimo, bet ne vien tik dėl biologiškai nusakomo gyvavimo.

N.R.

Didžiausia prancūzų raketa yra Veronique. Ji buvo suprojektuota atmosferos ir medžiagų tyrinėjimo tikslams. 1952 m. ji pasiekė 135 km. augštį, o 1959 m. 200 km. Jos nešamieji aparatai sveria 200 kg., išmetimo jėga 4 tonų stiprumo. Keičiamas kuras išmetimo jėgą padidins iki 8 tonų ir ji galės pasiekti 500 km. augštį su tuo pat kroviniu. Raketa su kuru sveria 1340 kg., tuščia—350 kg., jos ilgis 7.3 m., skersmuo—55 cm. Smaigaly turi anteną, kuri trajektorijos viršūnėje automatiškai atsiskiria. Prie apačios turi pastovumo sparnelius, kurie jai duoda sukimąsi apie savo ašį. Už tų sparnelių ji pririšama vielomis prie paleidimo stalo. Vielos atsikabinina, kai raketa pakyla 60 m. augštin. Paleista tolyn Varonique raketa pasiekė 400 km., pakeitus kurą tikimasi pasieks 1,000 km. Atrodo, ji bus perdirbta ir pritaikinta karo reikalams.

Bendrai, prancūzai raketoms skiria vis daugiau dėmesio. 1960 m. atrodo, prancūzai sprogdins savo atominę bombą. Po to, tikisi sudaryti atominį kumštį, kurio nugarkaulis bus bombonešis Mirage IV ir, bent laikinai, vidutinį atstumų raketa "SA 4200 Casseur".

ŠVEICARIJA

Daugiau dėmesio skiriama karių informavimui, kuriuos propaganda dezorganizuoja. Ją tenka atremti ir padaryti neveiksmingą.

Psichologinės priemonės eina pirmą karo veiksmų, kartu su jais ir po jų. Jos, turi puolamą ir gynimosi pobūdį. Kare dalyvauja visi—kariai ir civiliniai. Todėl taip svarbu tiek karių tiek civilinių nuotaikos. Jų įtakoję išsivysto atsakomybės, pareigų supratimo ir jų sąžiningo vykdymo jausmas.

Sukelti abejones ir jas palaikyti reiškia susilpninti pasipriešinimą, ar visai jį pakirsti. Dažniausia noras pasipriešinti nulemia daugiau negu ginklavimas.

Todėl moderniam kare tiek daug dėmesio skiriama moraliniam priešų sužlugdymui. Šveicarija ypatingai susirūpino moraline gynyba. Įsteigė specialią žinybą, kuri vadovaus karių informavimui. Trumpai, informacijos tikslas yra, kad kiekvienas kiekvienu metu būtų pasiruošęs savo pareigą atlikti ir suprastų kodėl. Kareivis turi suprasti tą "kodėl" o karininkas privalo sugebėti tą "kodėl" išaiškinti.

RUSIJA

—Spaudoje pasirodė žinios, kad dalis rusų pov. laivų jau ginkluoti ato-

Naujasis amerikiečių pagrindinis kautynių tankas M-60

minėmis raketomis "Golem", Golem I sveria 33,000 svarų, naudoja skystą kurą, paleidžiama iš lizdo, kuris yra velkamas paskui pov. laivą ir lekia iki 400 mylių. Golem II sveria 122,000 svarų, siekia iki 1800 mylių. Sakoma, kad jų pov. laivynas yra pasiruošęs trukdyti susisiekimą Atlante tarp Amerikos ir Europos.

—Rusija turinti apie 100 raketų bazių, kurias aptarnauja 200,000 karių. Jos išdėstytos Baltijos jūros pakraščiuose tarp Ladogos ežero ir Karaliaučiaus, Tiuringijos miškuose, Karpatų kalnuose tarp Ukrainos, Vengrijos ir Rumunijos.

Raketa T-3 siekia 5,000 mylių, T-2 ir T-4—iki 1600 mylių.

Vakariečių NATO turįs 4 Thor bazes Anglijoje, 2 statomos Jupiter raketai Italijoje ir 1 Turkijoje. Kiekviena tokia bazė turi ar turės po 15 raketų. Žinios duotos Strateginių Studijų Instituto.

J.L.

NAUJAUSI AMERIKIEČIŲ GINKLAI

Pernai spalį Šd. įvyko tradicinis ginklavimo organizacijos—American Ordnance Association susirinkimas Aberdeeno Md. poligone.

Ta proga buvo pademonstruoti naujausi amerikiečių ginklai. Rankinių ginklų tarpe buvo rodomi įvairūs tipai pradedant 1903 m. Gatlingo kulkosvaidžiu ir baigiant naujausiu 7.62 mm M-14 šautuvu ir M-60 kulkosvaidžiu. Pagaliau, buvo parodytas ir daugiavamzdis 20 mm M-61 lėktuvinis kulkosvaidis, kurio šaudymo greitis siekia 6,000 šūvių per min.

Pirmą kartą buvo parodytas lengvasvoris 4.2 col. minosvaidis T-201 ir 90 mm (Maw) vidutinis puolamasis prieštankinis ginklas. Jis šaudomas pėstininko nuo peties ir pramuša visus dabar žinomus šarvus. Buvo rodomas ir patobulintas 105 ir 155 mm velkamos ir variklinės gaubicos, 115 mm "Moritzer"—artimos paramos pa-

"Maw" — 90 mm prieštankinis pėstininkų ginklas

būklas veikiantis raketiniu principu; T-195-105 mm gaubica, kuri yra amfibinė ir dėl lengvo aliumininio šarvo, nešama lėktuvo.

Buvo rodomas ir priemonių veiksmingumas; parašytu buvo nuleistas montuotas ant džypo 106 mm prieš-tankinis pabūklas, kurį parašutinin-kai čia pat kartu nusileidę iššovė. Pademonstravus tanką liepsnosvaidį buvo parodyta visa eilė naujausių karinių autovežimų: lengvasis džypas M-151, aštuonratas 2½ to XM-410, mechaniskasis Mulas ir kiti.

Helikopteris nuleido 318 mm Little John raketą XM-47. Per keleta minučių ji buvo pastatyta pozicijon ir iššauta. Taip pat buvo iššauta tolimų atstumų 762 mm raketa Honest John M-31 ir po jos daugiaraketinis 4.5 col. svaidytuvas.

Tarp specialios paskirties autovežimų pažymėtini: "Superduck", amfibinis 2½ to, pakeitęs II Pas. karo garsųjį DUKW; 54 to remonto autovežimis, galintis vilkti sunkiausią tanką; naujusias aliumininis pėstininkų autovežimis M-113, nešamas lėktuvo, amfibinis ir vežantis 13 žmonių; "Fass" — autovežimis be ratų, naudojantis oro spaudimą į žemės paviršių ir taip judęs.

Ypač įdomus buvo naujusias pagrindinis kautynių tankas M-60. Jis ginkluotas 105 mm augšto pradžios greičio patranka, varomas 750 a.j. motoru. Juo numatoma pakeisti dabar vartojamus Patton-48 tankus.

Z.R.

NAUJOJI RAKETA MACE

Amerikos aviacijos pirmoji taktinė raketa Matador, 1953 m. priimta ginklavimui, dabar yra pakeičiama nauja patobulinta, taktinė, veikiančia iš vietovės į vietovę raketa MACE.

Ji yra, palyginti, artimų atstumų svaidmuo, turintis tikslą papildyti taktinius bombonešius. Gali veikti per ištisas 24 val. ir įvairiose atmosferinėse esalygose. Skrenda labai žemame augštyje pati automatiškai prisitaisydama prie vietovės nelygaus paviršiaus ir todėl nepagaunama ant radaro ekrano. Ją veda filmo juostelė su vietovės topografinio žemėlapiu nuotrauka. Mace iššaunama nuo velkamos platformos. Vilkiko milžiniškos padangos, lyg kokios statinės, pereina bet kokia vietoje ir išvysto iki 40 mylių greitį. Mace vienetas gali būti kilnojamas ir lėktuvo.

Z.R.

Televizijos Kamera Kareiviui.

Atomo amžius susijęs su techniškais tobulinimais, kurie iššaukia vis daugiau išradimų tiek privačiam, tiek kariniam gyvenimui pagerinti,

o elektronų pasauly vis kyla nauji išradimai liečianti radio ir televizijos sritis. Kas buvo prieš keletą metų nauja, šiandien jau viskas pasenę. Senos yra stotys, dideli aparatai ir siųstuvai. Šiandien reikalaujama, kad būtų moderniškai TV ar radio siųstuvai, kad klausytojai galėtų gėrėtis iš-tobulintu garsu, muzikos ar kalbos. Betyrinėjant elektronų tekėjimą buvo išrasti mažai kainuoją tranzistoriai. Ir štai, čia jau atpuola iki šiol vartotos elektroninės lempos. Jau daug yra prigaminata mažų radio ir TV aparatų veikiančių tranzistorių pagalba.

Paskutiniu metu yra priimti ir duoti gaminimui kareiviams pritaikinti televizijos siųstuvai ir priimtuvai. Nešiojamas televizijos siųstuvus tesveria tik 4 svarus, o jo energijos stotis 12 sv. Ją kareivis gali lengvai nešti ant nugaros. Tranzistorinį, kareiviams pritaikintą, televizijos siųstuvą išrado įmonė Dage Televizion Division, Michigan City, Ind. Kareiviui šis siųstuvus yra labai lengva valdyti. Vieni išjungėjo ar įjungėjo paspaudimu jis gali greitai perduoti televizijos ekranui priešais jį vykstančius judėjimus, gamtos vaizdus, ar net priešų užnugario veikimą. Matomumas siekia iki pusės mylios, jei oras gražus, tai ir mylią pasiekia. Tolimesniam stebėjimui jau reikėtų didesnės jėgainės, kuri jau būtų įtaisyta toliau kur užfrontėje and sunkvežimio. Bet ir šitas siųstuvus-kamera gali būti sujungtas kabeliu su mikrofonais bei galingesniu siųstuvu. Iš visų punktų — kareivių kamerų, gali subėgti iš viso fronto vaizdai į centrą, tas vyresniesiems žymiai palengvins rišti įvairias problemas kovojant su priešų tankais ar pėstininkais.

Ateities kare visi pėstininkai ir ryšininkai lengvai galės laikyti tarpusavio ryšį ir susižinojimą. Visi radio siųstuvai bus lengvi ir patogūs, ilgai veikiančios baterijos nesudarys rūpesčių jas keisti. Prie geresnių rezultatų einama ir radaro srityje. Ateities karys bus gerai ap-rūpintas elektroniniais prietaisais.

Bal. Brazdžionis

Chicagos Don Varno Posto žinios

— Narys Algirdas Putrius šoka ir dainuoja Dainavos meno ansamblyje, kuris 1960 m. sausio mėn. 24 d. Marijos augšt. mokykloje duos "Vestuvių" muzikinio veikalo premjerą. Jis yra studentas ir mokosi Chicagos Meno Institute.

—Posto surengta "Turkey Hop", įvykusi lapkričio mėn. 21 d pavyko gana gražiai.

—Bruno Mikėnas kurį laiką gulėto veteranų ligoninėne ir iš jos su-erijo kiek sustiprėjęs.

—Adam Anderson yra išrinktas Amerikos Legijono IV-jo distrikto valdybos išdininku.

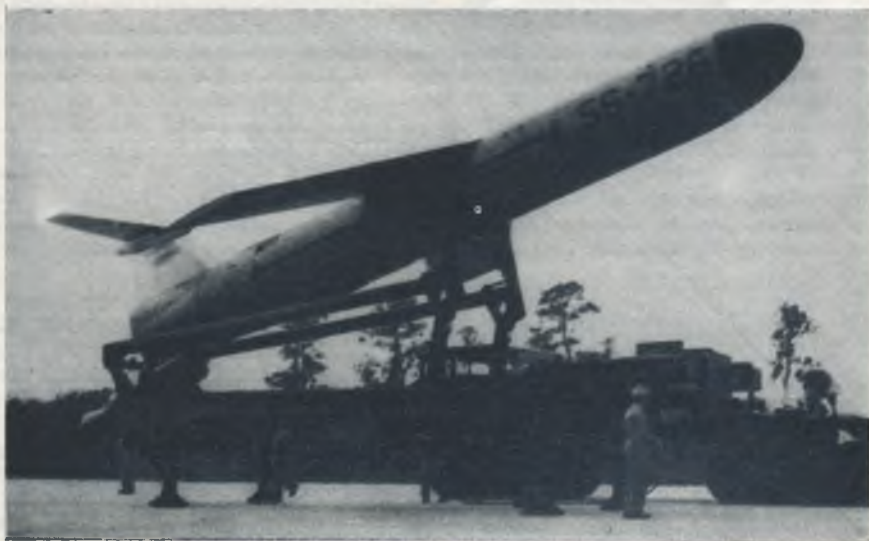
—Edvardas Šulaitis, buvęs ir dabartinis valdybos narys, laimėjo II-ją vietą Argentinos liet. laikraščio "Lai-ko" surengtame straipsnių konkurse.

—Prieš kurį laiką mirė posto iš-dininko J. Karklio tėvas. Šiam mūsų prieteliui reiškiamo užuojautą.

—Posto nariai J. Jonikas, E. Stank ir G. Gudas yra sudarę orkestrą,, kuris groja įvairiuose parengimuose.

—Postas leidžia spaustuvėje spausdinamą laikraštėlį "Don Varnas Bugle", kuriam paremti nesenai Liet. Auditorijoje buvo surengtas šokių vakaras.

"Mace" — naujoji raketa. (Air Force photo)

1959 METAI LIETUVIŠKAME SPORTE

EDV. ŠULAITIS

1959 metai jau pasiliko praeityje. Bet jie mums paliko darbus, kuriuos yra verta prisiminti. Šį kartą čia sustokime ties lietuviškojo sporto įvykiais Š. Amerikoje, juos trumpais žodžiais pakartodami.

Vieni iš didžiausių 1959 m. lietuvių sporto įvykių buvo IX-sios Š. Amerikos lietuvių sporto žaidynės, vykusios dviem dalimis — Detroito ir Clevelande, Š. Amerikos pabaltiečių sporto varžybos ir Š. Amerikos lietuvių krepšinio išvyka į Pietų Ameriką.

Š. Amerikos lietuvių sporto žaidynių pirmoje dalyje buvo rungtyniaujama krepšinyje, tinklinyje, stalo tenise ir šachmatuose. Vyrų krepšinyje meisterio vardą sugriebė Detroito Kovas, o pas jaunius pirmaisiais buvo Chicagos Neris. Jaunučių grupėje laimėjo Detroito Kovas, moterų — Toronto Aušra. Tinklinio laimėtojai — vyrų gr. Bostono Dainava, moterų — Chicagos Neris, mergaičių — Clevelando žaibas.

Vyrų ir moterų komandinėse stalo teniso varžybose pirmą vietą sučiupo Toronto Vytis. Taip pat Vyties laimikiu buvo ir pavienės varžybos. Šachmatuose pirmąją buvo irgi Toronto Vyties komanda, antroje vietoje palikusi Chicagos Neris atstovus.

Antroje žaidynių dalyje, praves-toje liepos mėn. 4-5 d.d. Clevelande buvo varžomasi keturiose sporto šakose: futbole, lengv. atletikoje, plaukyme, ir lauko tenise. Vyrų futbole pergalę pelnė Chicagos LFK Lituanica, kurios jaunieji taip pat iškovojo I vietą jaunių grupėje.

Plaukymo varžybose, kurios dalyvių skaičiumi buvo labai negausios, tris pergales sugriebė R. Burdulis, dvi M. Mazoliauskaitė ir po vieną A. Gelažytė ir D. Čiurlionytė. Lauko tenise vyrų ir jaunių grupėje laimėjo S. Arūnas iš New Yorko. Moterų vienetas atiteko Stašaitytei iš Eostono.

Dabar trumpai pažiūrėkime į Š. Amerikos lietuvių krepšinio išvyką į P. Ameriką. Išvykos metu buvo turėta 17 oficialių rungtynių, iš kurių 13 laimėta ir 4 pralaimėtos. Buvo žaista Kolumbijoje, Venezueloje, Argentinoje, Brazilijoje, Urugvajuje ir Trinidade. Išvykoje žaidė R. Dirvonis, R. Gaška, K. Germanas, I. Grabauskas, V. Kamarauskas, A. Radvilas, A. Šimkus, J. Skaisgiris,

A. Švelnys, J. Valaitis, A. Varnas. Komandos treneriu buvo Vytautas Grybauskas, kuris išvykos metu taip pat pasirodė šešiose rungtynėse. Geriausiu metiku buvo A. Varnas — 365, antroje vietoje ėjo J. Skaisgiris — 272. Iš viso rinktinė įmetė 1282 taškus, o priešininkai — 976.

Ši krepšinininkų išvyka daug pasitarnavo lietuvių išgarsinimui ne tik sportinėje, bet ir politinėje srityje. Kadangi nemaža rungtynių buvo žaista tuose kraštuose, kur krepšinio lygis nėra augštas, lietuviai krepšininkai savo žaidimu pajėgę nustebinti tų šalių žiūrovus. Štai ištrauka iš Kolumbijos dienraščio "El Colombiano":

"Lietuvių krepšinio rinktinė savo susitikime su Croydono komanda, Medellino sporto halėje, suteikė 40 minučių stebėtinai gražaus žaidimo, ko Antioquia ir bendrai Kolumbija daugelio metų laikotarpyje nebuvo mačiusi. Lietuvių penketukas aikštėje pasirodė pilnam savo pajėgume; pasiskirstymas, puolimas ir dengimas buvo atlikti lyg šachmatų meistriškai pravestame žaidime"...

1959 m. pabaltiečių pirmenybės buvo pravestos trimis dalimis. Salės sporto šakų susitikimuose lietuviai iš 5 komandinių varžybų trijose sugriebė pergales. Lietuviai laimėjo vyrų bei jaunių krepšinį, ir moterų tinklinį. Vyrų tinklinyje ir vyrų stalo tenise pergalės atiteko latviams. Taip pat buvo rungtyniaujama vyrų stalo teniso vienetu, kur laimėtoju tapo lietuvis V. Kleiza.

Plaukymo varžybose vyravo lietuviai ir bendrame komandiniame vertinime pelnė 47:40 laimėjimą. Vyrų grupėje stipresniais pasirodė latviai, kurie įveikė mūsų škius 32:21, bet lietuvaitės, laimėjusios 26:8, čia nusvėrė pergalę. Teniso žaidynėse lietuviai pasitenkino tik viena, pirmąja vieta. Čia pergalę pelnė S. Arūnas, sugriebęs laimėjimą vyrų vieneto varžybose.

Lengv. atletikos varžybose moterų grupėje pranašesnėmis pasirodė lietuvaitės, tačiau vyrų grupėje matėsi latvių persvara. Bendroje komandinėje įskaitoje laimėjo latviai 81:77.

Taip pat reikia paminėti ir bendrojo pobūdžio laimėjimus, kuriuos metų laikotarpyje pasiekė lietuvių komandos ar pavieniai sporti-

ninkai. Čia paminėtinos Chicagos LSK Lituanicos futbolininkų pergalės vietos Indoor Soccer pirmenybių I div. ir National Soccer lygos lauko futbolo pirmenybių I divizijoje. Taip pat iškeltinas ir Bridgeporto lietuvių futbolininkų I vietos laimėjimas National Soccer lygos pirmenybių II divizijoje.

Šachmatų srityje pažymėtinas P. Tautvaišos I vietos laimėjimas Illinois šachmatų pirmenybėse, o stalo tenise — S. Kasperavičiūtės pergalė Kanados pirmenybėse. Krepšinyje reikia prisiminti nors ir ne per didelę pergalę — Chicagos Neris ir Lituanicos kombinuotos komandos I vietos nugalėjimą Marquette parko varžybose.

Paminėtinas ir sportininkų bei sporto darbuotojų suvažiavimas, įvykęs lapkričio mėn. 14-15 d. Rochesteryje, kuriame dalyvavo apie 50 žmonių. Taip pat šiemet savo darbą pradėjo naujas Fizinio Auklėjimo ir Sporto Komitetas, vadovaujamas A. Vakselio. Šiemet buvo pradėtas leisti "Sporto" žurnalas, kuris pakeitė "Sporto žinias". Metų pabaigoje pasirodė apžvalginis leidinys — "Lietuvių Sporto dešimtmetis Š. Amerikoje", 1949 - 1959".

LIETUVIAI IŠ PAVERGTOS LIETUVOS AMERIKOJE

1959 pabaigoje J. A. Vasltybėse viešėjo Sov. Sąjungos vyrų ir moterų krepšinio rinktinės asiteisdamos už amerikiečių 1958 m. vizitą Sov. Sąjungoje. Kartu su atvykėliais sportininkais čia buvo atkeliavęs ir sovietų moterų rinktinės treneris Stepas Butautas iš Kauno, kurio krepšinininkės Amerikoje laimėjo visas 6 turėtas rungtynes. Taip pat tos moterų komandos sudėtyje buvo ir viena lietuvaitė — Jūratė Daktaraitė šiuo metu gyvenanti Kaune.

Su šiais lietuviais krepšininkais plačiai išsikalbėti teko ir šių eilučių autoriui jiems beviešint Peorijoje Ill. Kalbos daugumoje sukosi apie sporto reikalus bei nepolitinius dalykus, kuriuos diskutuoti svečiai nevengė. Politinėje srityje dėl gerai suprantamų priežasčių atvykėliai kalbėjo pagal dabartinių Lietuvos valdovų liniją.

Kaip augščiau minėjome Sov. Sąjungos moterų čia išėjo laimėtojos visose turėtose rungtynėse tuo tarpu jų vyrai nugalėję tik dvi pergales — Clevelande ir Denveryje. Moterų čia žaidė prieš sumenkintas sudėties Amerikos rinktinę o vyrai — prieš atskiras pramoninės lygos komandas: Phillips 66 — New Yor-

ke, ke, Caterpillars — Peorijoje, Ill. Akrono Goodyear Wings — Clevelande, Wichita Vickers — Lawrence, Kan., D-C Truckers — Denveryje, Co'o. Buchan Backers — Seattle, Wash.

Lyginant su praėjusių metų amerikiečių gastrolėmis Rusijoje ši kartą savo namuose jie gerokai apvylė. Tuomet vyrų grupėje jie nepalaimėjo nė vieno susitikimo o pas moteris iš 6 supasavo tik dviejuose. Čia reikia paminėti nemažą pažangą, kurią nuo praėjusių metų padarė sovietai o taip pat ir amerikiečių menką dėmesį šiam tarptautiniam susitikimui.

Pažymėtina jog didelė sovietų pasipurtimi buvo pabaltiečiai. Moterų komandoje, be Daktaraitės, buvo dar dvi latvaitės, o pas vyrus žaidė 4 latviai, įskaitant komandos kapitoną M. Valdmanį ir milžiną — J. Kruminą. Jie daug prisidėjo prie gero Sov. Sąjungos pasirodymo J. A. Valstybės.

SACHMATININKAI KOVOJA DEL PASAULIO MEISTERYSTĖS

Laimėti pasaulio šachmatų meistro vardą yra be galo sunku ir prieš tai reikia nugalėti daugelį kliūčių. Pradžioje reikia sėkmingai sužaisti savo valstybės pirmenybse, zonišose bei tarpzonišose žaidynėse ir laimėti kandidatų turnyrą. Tada jau galima susikibti su pasaulio meisteriu ir čia būtinai reikia pasiekti laimėjimą, nes lygiosios įgalina senąjį meistrį ir toliau pasilaikyti savo titulą.

Neseniai Jugoslavijoje pasibaigė ketvirtasis kandidatų turnyras, kuris išaiškino žmogų, gavusį teisę 1960 m. kovo mėn. bandyti savo jėgas su dabartiniu pasaulio meisteriu M. Botvniku. Juo tapo Latvijos žydas M. Tal su 20-8 pasekme. Antroje vietoje liko estas P. Keresas — 18½-9½. Toliau liko 3 rusai: T. Petrosjan 15½-12½, 4. rusas V. Smyslov 15-13, 5-6. amerikietis R. Fischer ir jugoslavas S. Gligorič 12½-15½, 7. islandietis F. Olafsson 10-18, 8. JAV gyvenantis vengras P. Benko 8-20.

Šiame turnyre gerą šuolį į priekį padarė M. Tal, kurio laimėjimas yra kiek nelauktas. Taip pat ir P. Keresas, kuris iki šiolai du kartus kandidatų turnyruose yra laimėjęs II vietą (kartą ją dalinosi su Bronšteinu ir Reshevskiu) ši kartą vėl žaidė užtikrintai. Tokiu būdu šiose kandidatų pirmenybėse pirmą kartą abi pirmąsias vietas laimėjo ne rusai nors visur jie yra vadinami rusais, nes jie atstovavo Sov. Sąjungą.

Sov. Sąjungos krepšininės, pasaulio meistrės, Peorijoje, Ill. Nr. 10 yra lietuvaitė J. Daktaraitė
Nuotr. Ed. Šulaičio

Trečią vietą užėmęs T. Petrosjan ši kartą gerokai pasistūmėjo į priekį. Jis kandidatų turnyre prieš tai yra dalyvavęs du kartus ir abu kartu likęs V-je vietoje. Pažymėtina, jog Petrosjan yra dabartinis Sov. Sąjungos meistris. Ši kartą bene didžiausią nesėkmę patyrė V. Smyslov, kuris du kartus yra laimėjęs kandidatų turnyrą ir vieną kartą, įveikęs pasaulio meistrį M. Botvniką, buvo tapęs pasaulio meisteriu. Pirmame mače (po II kandidatų turnyro) jų susitikimas baigėsi lygiomis (12-12), tačiau po trečiųjų žaidynių jis vėl kovojo su Botvniku ir ši įveikė 12½-9½; Po metų buvo žaistas revanšinis mačas, kuriame Botvinikas atsiėmė pasaulio titulą, įveikęs Smyslovą 12½-10½.

JAV atstovas Fischer, pats jauniausias bet kada kandidatų turnyre žaidęs šachmatininkas, šiose pirmenybėse užėmė gana garbingą vietą. 16 metų amžiaus žaidėjui tokia pasekmė yra gera. Apie jį prieš pirmenybes M. Tal yra išsireiškęs: "Tokie šachmatininkai pasaulio čempionais nebūna". S. Gligorič, kuris yra laikomas vienas iš stipriausiųjų laisvojo pasaulio šachmatininkų, ši kartą sužaidė vidutiniškai.

Kalbant apie ankstesnius kandidatų turnyrus, kurie, pagal FIDE (pasaulinė šachmatų organizacija) nuostatus, yra vykdomi kas trys metai, reikia pasakyti, kad jie yra vienas iš geriausių būdų stipriausiam šach-

matininkui išaiškinti. Toki turnyrai buvo pradėti ruošti po karo ir pirmas iš jų įvyko Eudapešte 1950 metais. Čia turėjo teisę dalyvauti 14 didmeistrių, tačiau atvyko tik 10. Pirmąją vietą pasidalino rusai Bole-slavskis ir Bronšteinas. Mače dėl pirmos vietos ir teisės susikibti su pasaulio meisteriu laimėjo Bronšteinas. Mačas dėl pasaulio meisterio vardo tarp Bronšteino ir Botviniko basibaigė lygiomis (12-12), garantavęs senajam meisteriui titulą.

Antras turnyras įvyko Ziuriche 1953 m. ir čia kovojo 8 žaidėjai. Laimėtoju išėjo Smyslovas, kuris irgi nepajėgė nugalėti Botviniko (mačas baigėsi lygiomis 12-12). Trečias turnyras buvo pravestas Amsterdamo 1956 m. ir ši karta jo tas pats laimėtojas Smyslovas jau pajėgė įveikti Botvniką. Kaip atsitiks 1960 m. kovo mėn. netrukus patys pamatysime.

LIETUVIŲ SPORTO DEŠIMTMETIS Š. AMERIKOJE 1949-1959. Redagavo ir išleido Edvardas Šulaitis, Chicago 1959 m. Leidinys 60 psl. iliustruotas nuotraukomis. Techniškai gerai sutvarkytas, spaudos darbas labai švarus ir nuotraukos ypatingai ryškios. Vertingas leidinys tremties istorijai.

L.V.S. RAMOVĖ Clevelando Skyriaus dalis narių, 1959 m. gruodžio mėn. 6 d. I eilėj sėdi iš k.: Budrys Kazys, Mackevičius Alek. — kūrėjas sav. ir vyčio kr. kavaliarius, Eidimtas Feliksas — 1959 m. s.v. pirmin., Tallat-Kelpša Kazys, Jonaitis Antanas, Lecknickas Lionginas ir Židonis Pranas. II eilėj iš k.: Morkūnas K., Jablonskis, Virbalis, Mikoliūnas, Smelstorius, Gudėnas, Pilius, ir Karnėnas. III eilėj stovi iš k.: Janužis, Žebertavičius, Senikas, Staškūnas, Milašius, Lukoševičius, Balbatas, Stankevičius, Pabrinkis ir Spirikaitis.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ATKŪRIMO 41 METŲ SUKAKTIES PAMINĖJIMAS, CLEVELANDE, OHIO

LVS Ramovės Clevelando skyrius 1959 m. lapkričio 21 d. 7:30 val. vak. Lietuvių salėje, 6835 Superior Ave., Clevelande, iškilmingai paminėjo Lietuvos kariuomenės atkūrimo 41 metų sukaktį. Ramovės vald. pirm. F. Eidimtas pakvietė į garbės prezidiumą numatytus asmenis. Pastariesiems užėmus skirtą vietą kvietė visus atsilankiusius atsistojimu pagerbti įnešamą Ramovėnų vėliavą. Įnešus vėliavą F. Eidimtas atidaromame žodyje trumpais bruožais priminė Lietuvos kariuomenės atsikūrimo laikotarpį ir laisvės vertę, kuri yra brangi visiems, dėl kurios net gyvybė aukojama. Šventės minėjimą pradėti kvietė sugiedant Lietuvos Himną.

Pagrindinę kalbą pasakyti buvo pakviestas LB Centro Vald. pirm. St. Barzdukas. Kaip ir visada, prelegentas turiningoje kalboje apibūdino Lietuvių kariuomenės įnašą į Lietuvos švietimą ir Lietuvos greitesnį atsistatymą nusikračius svetimosios vergovės. Prelegento kalbą minėjimo dalyviai palydėjo ilgu rankų plojimu.

Tolimesnę programos dalį vesti per

ėmė ramovėnas B. Auginas. Jis pakvietė Čiurlonio Ansamblio moterų chorą, vadovaujamą muz. Al. Mikulskio, ir kanklininkes atlikti meninę dalį. Buvo išpildyta; Ant ežerėlio Siuntė mane motinėlė ir Linelius raudnu neviena. Choras, pritariant kanklėms, minėtas dainas išpildė puikiai ir iš publikos susilaukė ilgų plojimų ir prašymo pakartoti. Programos vedėjas, Auginas, pajvairinimui paskaitė iš savo kūrybos keleta humoristinių, surištų su kariuomene, dalykėlių. Iš klausytojų jis susilaukė nuširdžios padėkos.

Meninei programai pasibaigus vyko linksmoji dalis—šokiai ir vaišės. Birutininkės, vadov. p. Bliumentalienei, Mikoliūnienei, Bakūnienei ir kit., buvo pagaminę skanių užkandžių ir kavutės.

Ramovėnai iš dailininko A. Rukš. telės buvo išsigiję 4 paveikslus. Minėjimo šventės proga visi paveikslai buvo leisti laimėjimui. Komisija buvo sudaryta iš pirm. K. Karpiaus ir narių: J. Tallat-Kelpšienės V. Morkūnienės, M. Smelstoriaus ir V. Apaniaus ir pakviesti jūrų skautai Tadas Pikturna ir Jonas Pocius traukti laimingus bilietus. Pirmame traukime

—antrasis laimėjimo paveikslas teko Onai Rinkūnas, antrame traukime—ketvirtasis laim. paveikslas teko Alek sui Mackevičiui, trečiame traukime—pirmasis laim. paveikslas teko Edvardui Karnėnui ir ketvirtame traukime—trečiasis laim. paveikslas teko Kazimierui Zaronskiui.

Sales ir sceną gyvom gėlėms skoningai dekoravo p. Milita Apanienė iš Militos ir Vinco Apanių gėlyno, nereikalaudami iš ramovėnų jokio atlyginimo. Į minėjimą atsilankė per 200 asmenų. Nuotaika visų buvo puiki. Pasigendama jaunimo, kuris į panašius minėjimus turėtų gausiau lankytis.

Pamaldos už žuvusius karius ir partizanus

Lapkričio 22 d. 10 val. šv. Jurgio lietuvių parapijos bažnyčioje, buvo atnašaujamos šv. Mišios ur žuvusius karius ir partizanus dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės ir vyko Lietuvių Veteranų Sąjungos "RAMOVĖS" Clevelando Skyriaus Paminklinės Lentos žuvusiems dėl Lietuvos laisvės pašventinimas.

Projektą paruošė ir lentą padarė ramovėnas dail. Vytautas Raulinaitis, Paminklinės Lentos įgijimą me-

L.V.S. RAMOVĖS CLEVELANDO SK. PAMINKLINĖS LENTOS ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ IR NEPRIKLAUSOMYBĘ ĮKŪRIMO IR PAŠVENTINIMO AKTAS

1959 metais lapkričio mėn. 22 dieną Švento Jurgio lietuvių parapijos bažnyčioje, 6527 Superior Ave., Cleveland, Ohio, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, minint atkurtos Lietuvos Kariuomenės 41 metų sukaktį, įkurta ir iškilmingai pašventinta Paminklinė Lenta žuvusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Paminklinę lentą įkūrė Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovės" Clevelando Skyriaus Valdyba: pirmininkas kpt. Feliksas EIDIMTAS, vicepirmininkas psk. Aleksas SPIRIKAITIS, sekretorius mjr. Lionginas LEKNICKAS, išdininkas psk. Edvardas KARNĖNAS, ir vadovas kultūriniam reikalams psk. Karolis MORKŪNAS.

Projektą paruošė ir lentą padarė dailininkas Vytautas RAULINAITIS.

Šventinimo apeigas atliko Švento Jurgio lietuvių parapijos klebonas kun. Bernardas BARTIS.

Pašventintoji Paminklinė Lenta, klebono kun. B. BARČIO leidimu prikalta Švento Jurgio lietuvių parapijos bažnyčioje prie sienos.

Ją atidengė birutininkė Janina TALLAT KELPŠIENĖ ir ramovėnas plk. Vladas BRAZIULEVIČIUS.

Šventinimo iškilmėse dalyvavo Clevelando lietuvių organizacijos su vėliavomis ir visuo-
menė.

Lietuvių sūnūs ir dukros, likimo išblokšti iš savo tėvynės Lietuvos ir apsigyvenę svetinųjų Jungtinių Amerikos Valstybių Clevelando mieste, šiandieną pašventino PAMINKLINĘ LENTĄ prisiminti savo tautos vaikus kovojusius ir žuvusius už LIETUVOS laisvę ir nepriklausomybę.

Paminklinė Lenta žuvusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę teprimena esančioms ir būsimoms kartoms, kaip reikia mylėti branginti ir ginti savo tautą nesigailint net didžiausios žmogaus vertybės—savo gyvybės.

džiaginiai—\$40.00, parėmė Apolinaras Janušauskas. Šventinimo apeigas atliko šv. Jurgio liet. parap. Klebonas kun. Bernardas Bartis—Bartusevičius. Pašventintoji Paminklinė Lenta Klebono kun. B. Barčio sutikimu ir leidimu prikalta šv. Jurgio lietuvių parapijos bažnyčioje prie sienos. Šventinant ją atidengė birutininkė Janina Tallat-Kelpšienė ir plk. Vladas Braziulis. Pamaldose bei šventinimo apeigose dalyvavo Clevelando lietuvių organizacijos su vėliavomis.

Pašventinus Paminklinę Lentą kun. Bartis tarė:

"Lietuvos sūnūs ir dukros, likimo išblokšti iš savo tėvynės Lietuvos ir apsigyvenę Jungtinių Amerikos Valstybių Clevelando mieste, šiandieną pašventino Paminklinę Lentą prisiminti savo tautos vaikus kovojusius ir žuvusius dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Paminklinė Lenta žuvusiems dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės teprimena esančioms ir būsimoms kartoms kaip reikia mylėti, branginti ir ginti savo tautą, nesigailint net didžiausios žmogaus vertybės—savo gyvybės.

Prie paminklinės Lentos, garbės sargyboje Eidimtas F. ir Balbatas

Jūs mirėte, kad mes gyventume.

Klebonas kun. Bernardas Bartis
Janina Tallat-Kelpšienė

Plk. Vladas Braziulevičius

Dailininkas Vytautas Raulinaitis

Kpt. Feliksas Eidimtas, Pirmininkas

Psk. Aleksas Spirikaitis, Vicepirmininkas

Mjr. Lionginas Leknickas, Sekretorius

Psk. Edvardas Karnėnas, Išdininkas

Psk. Karolis Morkūnas, Vadovas kultūriniam reikalams

Jūs mirėte kad mes gyventume." Šv. Mišias atnašavo kun. A. Goldikovskis. Pamokslo metu jis priminė Lietuvos kariuomenės atsikūrimą. Pamaldų metu giedojo bažnytinis-parapijos choras vadov. muz. vargonininko Prano Ambrazo, solo giedojo sol. Vytautas Bakūnas.

Lietuvos kariuomenės šventės minėjimo proga buvo gauti sveikinimai raštu iš LE Clevelando I apyl. pirm. Virbalio, II apyl. pirm. K. Morkūno, Alto Clevelando sk. valdybos Neringos Skaučių Tunto ir kt.

L. Žvirkalnis

Nežinomo Kareivio paminklo
akmeno pašventinimas lapkr.
22 d., 1959 m. Čikagoje. Or-
ganizacijų vėliavų viduryje
— šaulių vėliava, laikoma S.
Bagdono. Jon K. palydovai
Jesinskas ir Atkočaitytė, deš.
— Zabukaitė ir J. Laurinaitis

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS, PHILADELPHIJOJE, PA.

Kariuomenės šventės minėjimas Philadelphijoje įvyko š.m. lapkričio 21 d. Iš ryto, 9 val. Šv. Andriejaus parapijos bažnyčioje vyko Gedulingos pamaldos už žuvusius knygnešius, savanorius karius, partizanus ir visus laisvės kovų dalyvius. Šv. Mišias atnašavo kun. dr. Bernardas Šimkus gimęs Amerikoje ir didelis lietuvis patriotas. Pamaldų metu giedojo Lietuvos operos solistė Juzė Augaitytė, vargonais pritarė Vytautas Matonis. (anksčiau Macijauskas. Didelis ramovėnų bičiulis).

Tą pačią dieną, 6 val. vakaro, šv.

Andriejaus parapijos salėje, įvyko iškilmingas minėjimas, kurį pradėjo skyriaus pirmininkas Antanas Impulevičius, Kun. dr. B. Šimkus sukalbėjo invokaciją, o Philadelphijos Lietuvių Meno Ansamblio choras, vadovaujamas p. Leono Kaulinio (Philadelphijos skyriaus ramovėnas), sugiedojo Amerikos himną. Toliau, skyriaus paskas trumpai nušvietė Lietuvos kelią į nepriklausomybę ir priminė jog lapkričio 23 d. išleistas įsakymas kariuomenei organizuoti yra antrasis dokumentas parėmęs Nepriklausomybės paskelbimo aktą.

Prisimenant žuvusius choras sugiedojo "Kritusiems Kariams" Savo kalboje skyriaus pirmininkas paminėjo,

kad skyriui priklauso šie savanoriai ir Vyčio kryžiaus kavalieriai, kurie krauju vykdė Nepriklausomybės aktą ir kovojo dėl Lietuvos. Štai jie: Šaudzis Vincas savanoris, Vyčio kryžiaus kavalierius, Tvardkūnas Bronius, savanoris, Vyčio kryžiaus kavalierius Česonis Juozas, savanoris, Bakuckas Juozas, savanoris, Ubeika Balys, savanoris, Žukauskas Vladas, savanoris Eigelis Adolfas, karo invalidas, Vyčio kryžiaus kavalierius.

Savanoriai nepriklausą skyriui: Žukauskas Bernardas, Plungė Juozas, Pociūnas Antanas, Robertas Augustinas, Zizas Aleksandras.

Savanoriai ir Vyčio kryžiaus kava-

Lietuvos Kariuomenės šven-
tės minėjimas lapkr. 22 d.
Čikagoje. Sėdi, iš k.: V. Re-
kus, K. Dudėnas, P. Linkus.
Stovi, iš k.: J. Laurinaitis,
P. Dirks, konsl. Daužvardis,
prel. Krupavičius, gen. Dir-
mantas, J. Gaižutis ir S.
Bagdonas

lieriai buvo pagerbti prisegant savanoriams tautinius kaspinus, o Vyčio kryžiaus kavalieriams Vyčio kryžiaus kaspinus.

Svečių tarpe buvo ir dailininkas Pautienius, kurio darbų paroda vyko Philadelphijoje. Ir jis, kaip savanoris buvo pagerbtas prisegant tautinį kaspiną.

Po skyriaus pirmininko kalbos prof. dr. Jonas Puzinas skaitė paskaitą apie Lietuvos senovę. Jo paskaita buvo įdomi. Jis nukėlė klausytojus į tuos laikus, kada lietuviai atkakliausiai, kovojo su Prūsų ir Livonijos ordinais ir kitais Lietuvos priešais gindami krašto laisvę.

Po p. Puzino paskaitos sekė koncertinė dalis, kurią išpildė jaunieji talentai — solistės: Ona Matijošaitytė ir Zina Čikotaitė, padainuodamos solo

ir duetą. Joms pianinu pritarė p-lė Shirley Gėdminas (čia gimusi lietuvaitė). Programos užbaigai p. L. Kaulinio vadovaujamas choras padainavo keleta nuotaikingų dainų. Minėjimas baigtas mūsų Tautos himnu. Po to sekė linksmoji dalis-šokiai ir alutis, Philadelphijoje mėgiamam havajiečių orkestrui grojant.

L.L. Kovų karo invalidams sušelpiti ir Lietuvos Nežinomojo Kareivio paminklo atstatymui Chicagoje buvo pravešta rinkliava ir surinkta \$ 51.25.

Grazų pavyzdį parodė panelė Zina Čikotaitė, kuri savo honorarą paaukojo L.L. Kovų Karo invalidams sušelpiti. Tai auganti stipri kultūrinė ir patriotinė jaunosios kartos pajėga.

Ramovėnai nuoširdžiai dėkingi: kun. Juozapui Čepukaičiui, šv. Andriejaus parapijos klebonui, už nemokamai

duotą salę; kun. dr. B. Šimkui už atnašautas šv. Mišias ir sukalbėtą invokaciją; Juzei Augaitytei už giedojimą bažnyčioje p. Vytautui Matoniui už didelę talką rengiant minėjimą; prof. dr. J. Puzinui už paskaitą; p. Onai Matijošaitytei ir Zinai Čikotaitėi už dainavimą; p. Shirley Gėdminas už akomponavimą; Philadelphijos Lietuvių Meno Ansambliui ir jo vadovui p. L. Kauliniui už gražias dainas; užkandinės šeimininkėms ponoms Impulevičienei ir Misliauskienei ir visiems svečiams už atsilankymą.

Philadelphijos ramovėnai stengiasi, kad kiekvienais metais Kariuomenės šventės minėjimas būtų patrauklesnis ir augštesnio lygio, nes Kariuomenės atkūrimo šventės didingumas to reikalauja.

Kariuomenės šventės metu Čikagoje pagerbti asmenys—Lietuvos kariai, priekyje iš k.: savanoris, Amerikos lietuvis Vincas Rekus, partizanas Kazys Dudėnas ir buvęs Sibiro Lietuvių B-no vadas mjr. Petras Linkus

BROOKLYNO RAMOVENŲ SUSIRINKIMAS

Sausio 8d. susirinkiman pakviestas p. S. Mackevičius skaitė pranešimą apie paskutinius įvykius Alžyre, ir iš viso apie Alžyro problemą. Šiuo metu šita problema yra itin aktuali. Jai nušviesti p. Mackevičius davė naujausios informacijos ir atsakinėjo į klausimus.

Po paskaitos vyko einamųjų reikalų svarstymas. Buvo galutinai paskirstytas pelnas gautas iš Lapkričio 23 d. minėjimo ir iš skyriaus loterijos. Invalidų šalpai buvo paskirta 100 dol. ir po 25 dol. paskirta Parapijinei šeštadieninei mokyklai, Tautinių šokių Grupei ir Balfui (tikslu sušelpiti Sibiro tremtyje esantį plk. Aužbikavičių).

Revizijos komisija patikrinusi skyriaus kasą pranešė, kad atskaito-

mybė per 1959 m. buvo vedama tvarkingai, tiksliai ir paremta dokumentais.

Atsistačius senajai valdybai, kurios kadencija baigėsi, buvo išrinkta nauja:

PP. J. Šlepetys, K. Kepalas, L. Virbickas, Markevičius, ir A. Petkevičius.

Susirinkimui pasibaigus buvo palinkėta naujai valdybai sėkmės 1960 metams ir pasivaišinta.

* * *

„L.V.S. „Ramovė“ N.J. Skyrius, tal kininkaujant Lietuvių Bendruomenės Newarko Apylinkei, surengė Lietuvos Kariuomenės šventės minėjimą Newarko lapkričio 29 d. 1959 m. Lietuvos Karo Invalidams šelpiti aukos buvo renkamos ne minėjimo metu, bet prieš ir po minėjimo, auku lapais įvairiose New Jersey lietuvių

kolonijose. Aukas rinko ir surinko: Antanas Rugys, Paterson, N.J.—\$41.50, Antanas Vitkauskas, Harrison Kearny, N.J.—\$26.00, Petras Lanys, Elizabeth, N.J.—\$25.00, Vladas Dilis, Newark, N.Y.—\$24.00 ir Vincas Ambraziejus, Newark, N.J.—\$19.00. Viso surinkta ir pasiūsta \$135.50. Aukojo: Dr. S. Petrauskas—\$10.00; po \$5.00—V. Dilis, A. Diškėnas, J. Jackūnas, P. Lanys, P. Mačiulaitis, Dr. A. Skripkus, V. Tiknys, kun. P. kas; po \$3.00—A. Gelažius ir L. Mor kūnas; po \$2.00—V. Ambraziejus, A. Arminas, A. Balbatienė, kun. V. Demikis, J. Jurkšaitis, V. Kiaunė, S. Kontrimas, V. Lengvenis, J. Mėlynis, A. Mockus, Kl. Pralėika, M. Ragauskas, V. Pietaris, K. Sipaila ir K. Valužis. Kiti aukojo po \$1.00 ir mažiau.

Kazys Trečiokas
Skyriaus išdininkas

A.A. PSK. ADOLFAS EIGELIS

1959 m. gruodžio 16d. nuo plaučių vėžio mirė Lietuvos kariuomenės puskarininkis Adolfas Eigelis, laisvės kovų invalidas ir Vyčio kryžiaus kavaličius, sulaukęs 60 metų amžiaus.

Psk. Adolfas Eigelis stojo į Lietuvos kariuomenę 1919 m. pabaigoje ir tarnavo 5 p. D.L.K. Kęstučio pulke. Minėto pulko sudėtyje dalyvavo 1920 m. kovose su lenkais Suvalkijoje ir Vievio bare, 1920-1921 m. žiemą praleido baruose prieš lenkus Utenos aps. Kautynėse su lenkais buvo nepavojingai artilerijos sviedinio pri-trenktas.

Klaipėdos kraštą vaduojant, velionis taip pat dalyvavo kovose, 1923m. sausio 15 d. paskutinėse kautynėse dėl Klaipėdos miesto išvadavimo, psk. Eigelis buvo sunkiai sužeistas, neteko vienos kojos ir liko karo invalidas.

Psk. A. Eigelis kurį laiką tarnavo prie Karo Muzėjaus Kaune ir dalyvaudavo vėliavų pakėlimo ir nuleidimo iškilmėse. Taip pat kurį laiką yra gyvenęs ir ūkyje Utenos aps.

Vėlionis buvo draugiško ir linksmo būdo žmogus. Jo veidas visad linksmas, malonus, neparodydavo invalido nedalios fizinių skausmų bei sunkumų.

1944 m. raudonieji rusams antrą kartą užimant Lietuvą, psk. A. Eigelis su šeima pasitraukė į Vokietiją ir 1950 m. atvyko į Amerikos Jungtines Valstybes. Apsigyveno Philadelphia, Pa. Ten ir mirė.

Velionis uoliai lankydavosi į įvairius lietuviškus rengimus ir minėjimus, dalyvaudavo organizaciniame gyvenime, ypač aktingiausiai pasireikšdamas Lietuvos Laisvės Kovų Invalidų Sąjungoje. 1954-1958 m. buvo minėtos organizacijos pirmininkas. Tačiau pašlijusi sveikata vertė pasitraukti iš mėgiamo organizacinio darbo. Praeitais vasaros pabaigoje pasijuto negerai ir lapkričio mėn. pra-

džioje buvo padaryta plaučių operacija. Bet jau nieko nepadėjo. Gyvybė kasdien geso, ir nesulaukęs taip arti esančių švenčių, apleido gyvųjų eiles. Paliko žmoną Viktoriją ir dukrelę Eleną.

Amerikos žemė priglaudė dar vieną Lietuvos laisvės kovų dalyvį. O jų eilės kasmet taip smarkiai retėja.

Kęstutėnas

KAUNE MIRĖ PLK. SILVESTRAS LEONAS

Pernai lapkričio 17d. Kaune mirė Lietuvos kariuomenės plk. S. Leonas. Jo palaikai lapkričio 20d. buvo palaidoti tėviškės parapijos kapinėse Plutiškėse.

Plk. Leonas buvo gimęs 1894 m. sausio 15 d. Leskavos dv. Veiverių vl. Marijampolės apskr. Mokėsi Suvalkų ir Vilniaus gimnazijose, vėliau Maskvos, Charkovo ir Kauno universitetuose. Vytauto Didžiojo Universitete įsigijo teisininko diplomą.

1916 m. buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę, paskirtas į karo mokyklą, iš kurios karininko laipsniu buvo pasiųstas į frontą, kur išbuvo iki 1917 m. pabaigos dalyvaudamas mūšiuose ir tautinių dalinių steigimo komitetuose.

Kūrėjų-savanorių vėliava, dešinėje, prie Paminklinės Lentos žuvusiems už Lietuvą, Toronte, šv. Jono Kr. bažnyčioje, Kariuomenės šventę minint 1959 m. lapkričio 22 d.

Nuotr. J. Dvilaičio

Grįžęs Lietuvon velionis stojo į atsikuriančią Lietuvos kariuomenę. Tarnavo I p.p. kuopos vadu, vėliau 8 p.p. bataliono vadu. Su tais pulkais jis dalyvavo laisvės kovose ties Šauliais, Radviliškiais, Ukmerge, ir širvintais, ir buvo apdovanotas Vyties kryžiumi.

Vėliau jis buvo perkeltas į Kariuomenės teismą, o 1925 m. įgijęs teisininko diplomą, išėjo iš kariuomenės ir perėjo į Teisingumo ministeriją, tarnavo Biržuose ir Telšiuose taisikos teisėju ir Kaune Apeliacinių Rūmų teisėju.

1926 m. jis buvo grąžintas į Kariuomenės teismą, paskirtas teismo pirmininku ir pakeltas į pulkininko laipsnį. 1934 m. jam tebepramininkaujant vyko Klaipėdos krašto nacionalistų, ruošiusių perversmą, byla. Ją

nagrinėjant jis parodė didelį taktą ir sumanumą.

1938 m. plk. Leonas buvo pakviestas vidaus reikalų ministeriu. Vėliau pasitraukęs, kurį laiką advokatavo Kaune ir buvo paskirtas Vyr. Tribunolo teisėju.

Bolševikams okupavus Lietuvą jis buvo suimtas, tardomas dieną ir naktį ir pagaliau išvežtas į Maskvą teisti. Būdamas pats teisininkas jis pareikalavo, kad būtų grąžintas teismui į Lietuvą. Iš Maskvos jis buvo pervežtas į Kauną. Ten teismo belaukiant, užklupo karas ir taip jam pavyko išvysti laisvę.

Vokiečių okupacijos metu jis vertėsi advokatūra Kaune ir ėjo juriskonsulto pareigas Malūnų treste.

Bolševikams antrą kartą okupuojant, jis nesuskubo pasitraukti į va-

karus, buvo suimtas, ir išlaikytas kalėjime iki 1956 m. Stalinui mirus buvo paleistas iš kalėjimo ir grąžintas į Lietuvą.

Grįžęs be sveikatos, šnypais apstatytas, negalėjo gauti darbo. Pagaliau gavo pečkurio tarnybą, kurioje ir užbaigė savo gyvenimo paskutines dienas.

Plk. Leonas laisvame pasaulyje paliko liūdinčią seserį Magdaleną, jos vyrą Joną ir krikšto dukrą Laimutę Tapulionius, kurie jį, Lietuvon grąžintą iš Maskvos kalėjimo, visokeriopai rėmė.

Velionio asmenyje netekome didelio lietuvių, patrioto, tauraus kari-ninko ir sumanaus teisininko.

Povilas Dirks

TEISININKAI PAMINĖJO MYKOLO SLEŽEVIČIAUS MIRTĮ

Lietuvių Teisininkų Draugijos Clevelando skyriaus valdyba š.m. lapkričio mėn. 28 d. 5 val. vak. p. Liūdžiaus būte sukvietė teisininkų susirinkimą paminėti adv. Mykolo Sleževičiaus 20 metų mirties sukaktį.

Susirinkimą atidarė skyriaus pirm. Krigeris. Jis pakvietė visus atsistoti ir minutės susikaupimu pagerbti šviesios atminties mirusį. Pagerbus, pirminkavimą perdavė šeimininkui J. Liūdžiui.

Advokatas J. Liūdžius savo kalboje apibūdino Mykolą Sleževičių kaip juristą didį advokatą ir jo veiklą teisininkų tarpe.

Agronomas Jonas Daugėla buvo pakviestas apibūdinti Mykolą Sleževičių kaip politiką ir visuomenininką.

Prelegentas nusakė, kas buvo Mykolas Sleževičius Lietuvos valstiečiams, kas jis buvo ir visai Lietuviai tautai. Pabrėžė, kad Sleževičius lietuvių tautos gyvenime pasireiškė visoje savo didingo asmens pilnumoje. Jei normaliose valstybinio gyvenimo sąlygose į politinį darbą daugelis veržiasi, aukodami tam veržlumui labai daug laiko, energijos ir net turto, tai M. Sleževičius, į Lietuvos valstybinį darbą, buvo net prieš savo norą, susidariusių gyvenimo aplinkybių, stumtas įstumtas. Todėl jo asmuo mums darosi nepaprastai patrauklus ir imponuojantis savo pilietinėje didybėje ir nepaliaujamos kovos ryžtingumu.

1917 m. Petrapilio Lietuvių Seime M. Sleževičius nepritarė tuometiniam kairiųjų srovių nusistatymui Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo klausimais. Sleževičius nuo pat jaunystės degė tautos vienybės ir bendro dar-

bo entuziazmu. Petrapilio lietuvių seimas paliko jam slegiantį įspūdį, kad dar net nepradėjus gyventi valstybinio gyvenimo, paired tautinė vienybė ir lietuviai su lietuviais nebesugebėjo surasti bendrą kalbą.

1918 m. gruodžio 19 d. M. Sleževičiui grįžus iš Rusijos į Vilnių, Lietuvos Nepriklausomybės aktas jau buvo paskelbtas ir Lietuvos Taryba jau buvo sudariusi pirmąją Lietuvos Respublikos vyriausybę. Bet bolševikams sparčiu žingsniu artėjant prie Lietuvos sienų, vyriausybė būklę skaitė beviltiška ir rengėsi apiešti kraštą ieškodama paramos užsieniuose. M. Sleževičius sužinojęs vyriausybės nutarimą, gruodžio 20 d. nuskubėjo pas Prezidentą Smetoną ir bandė jam įrodinėti, kad padėtis dar nėra beviltiška, kad dar nevisos galimybės išnaudotos Lietuvos reikalui gelbėti.

Lietuvos vyriausybei pasitraukus į užsienius, Lietuvos Tarybos prašomas, M. Sleževičius ėmėsi uždavinio sudaryti antrąją Lietuvos Respublikos vyriausybę plačiais koalicijos pagrindais įtraukdamas visų politinių partijų atstovus ir net tautinių mažumų reprezentantus. Sudarytoji vyriausybė iš Vilniaus greit turėjo trauktis, nes bolševikai jau priartėjo prie mūsų sostinės sienų. 1919 m. sausio 2 d. vyriausybė paliko Vilnių ir išsikėlė į Kauną.

Nedaug saugiau M. Sleževičiaus sudarytoji vyriausybė jautėsi atsikėlusį į Kauną. Vokiečiai iš miesto traukėsi. Pradėjo siausti bolševikpalaikių gaujos, gyventojai buvo prislėgti beviltiškos nežinios ir pesimizmo.

Ir tada Sleževičius nutarė mesti paskutinę kortą Lietuvos likimi-

niam lošime. Jis kreipėsi į pačią lietuvių tautą, šaukdamas ją prie ginklo.

Sausio 4 d. Sleževičiaus sudaryta vyriausybė paskelbė istorinį kreipimąsi į lietuvių tautą:

"Vyrai! Šiandien visi išvydome Laisvės rytojų švintant, Lietuvos Nepriklausomybė neša visiems laisvę ir laimę, tad ginkime Nepriklausomą Lietuvos Valstybę! Vienybėje, kai broliai pasidavę viens kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi, kaip vienas stokim už tėvynę!"

Vyrai išgirdo vado šauksmą, vyrai pajuto savo šventą pareigą tėvų žemei ir stojo visi ginti amžinąsias savo teises. Stoją kovoti už savo mylimą žemę. Stoją atviron kovon, ko-vojo ir laimėjo.

Tenka pripažinti kad šis Sleževičiaus ryžtingumas, tikslus ir apgalvotas žygis, buvo lemiantis mūsų tautos atečiai.

Advokatas Mykolas Sleževičius prieš 20 metų paliko šį pasaulį bet jis savo vardą į Lietuvos politinio gyvenimo istoriją įrašė aukso raidėmis ir neišdildomai.

Teisin. P. Stravinskas ir plk. K. Žukas priminė advokatą Mykolą Sleževičių iš Teismo praktikos. Tai buvo šviesi asmenybė, visiems vienodai prieinama.

L. Leknickas.

* * *

Komunistų mitinge įvykusiame Madison Square Garden patalpose, J.A.V. komunistų partijos generalinis sekretorius Earl Brown (tarp kitko vedęs Raissa Irene Berkman) pareiškė: "Antikomunizmas yra kar-tu ir antisemitizmas!" Amerikos žy-dai dėl to neprotestavo.

Laiškai Redakcijai

KARIO Nr. 10 buvo paskelbta "Neryžtingos Vyriausybės auka"—suėmimas gen. Skučo. Jo žmona, p. Skučienė, pareiškė buv. policijos vado p. Jankausko parodymus, kad ir mano vyras, vidaus reikalų vice-ministras, plk. B. Giedraitis—buvo prisidėjęs prie vykdomo suėmimo gen. Skučo.

Tai yra tik asmenišką p. Jankausko pareiškimas ir, aš manau, kad p. Skučienei yra tikrai žinoma, kas tuo metu vyriausybės priešaky buvo, ir kas įsakymus davinėjo.

Aš irgi buvau informuota, dėl savo vyro pagreitinto suėmimo, bet jų vardo viešai neskelbiau, ir netikėjau vieno asmens parodymais. Kaip vėliau teko patirti, komunistų buvo suplanuota suimti pirmojo eilės augštesnius pareigūnus. Vieni jų pabėgo, kiti nespėjo pabėgti, ir nekurie nenorėjo apiešti savo krašto, nenumatydami žiaurumų okupanto ir už tai skaudžiai nukentėjo. Nukentėjusių tarpe yra ir mano vyras a.a. B. Giedraitis. Kas jį pažinojo, tai prisimins jį kaip taurų lietuvių, karį—savanorį, apdovanotą Vyčio kryžiumi, Vytauto, Gedimino, ir kitų valstybių ordenais, bei medaliais.

Jis mirė kankinio mirtimi, ir duokite ramybę ilstėis jo kaulams vergų žemėje, kur tūkstančiai lietuvių drauge su juo buvo žiauriai nukankinti, o mes privalome juos tik malda prisiminti, tuos kurie už tėvynę kankiose mirė.

1930-I-4d. K. Giedraitienė

Nenustokite energijos! Kovoti dėl teisybės yra įgimta žmogui, tik nevisi tą išvelgia ar turi pakankamai vidujinių jėgų.

Karių žodis daug reiškia ir ateityje daug svarbos turės. Juk ir vokiečiai galingi tapo per karinį "muštą".

Linkėčiau, kad Jūsų KARYS pasklistų plačiai ir sukvieštų visus lietuvius į darnios vienybės ir kovos gretas dėl Laisvos Lietuvos...

Pr. Saladžius, Rochester, N.Y.

* * *

Širdingai dėkoju Tamstoms už man taip reguliariai ir nemokamai, kaip karo invalidui, siuntinėjamą karių žurnalą. KARI, kai tik gaunu, perskaitau ir duodu toliau kitiems tokio pat skaudaus likimo broliams—karo invalidams pasikaityti.

Iš visos širdies linkiu mielam KARIUI keliauti po platų pasaulį ir nepalūžti, belankant išblaškytus brolius.

P. Bagdonavičius, Vokietija

Gerb. Redakcija,

Lapkričio mėn. KARYJE 298 psl. "Mūsų mirusieji kariai" sąrašė buvo parašyta, kad "Ulpa Antanas, mjr. mirė Chicagoje 1959 m. "Tai netiesa, Gruodžio mėn. KARYJE 332 psl. P. Andriulionis tą klaidą atitaiso ir rašo: "...jis mirė Eastone. Toliau jis rašo: "kadangi jis buvo S.L.A. 308 kp. narys, tai man, kaip tos kuopos pirm. teko rūpintis jo laidojimu. Prašau tą klaidą ištaisyti. Pageidautina, kad ateityje žinių rinkimo asmenys duotų žinias teisingai." Dėja, bet a.a. Ulpos laidotuvių rūpinosi jo šeima, o ne Andriulionis. Labai gaila, kad P. Andriulionis, pageidau-damas teisingų žinių iš kitų, pats jas duoda neteisingai.

J. Ulpienė

1960 m. sausio 3 d.
Boston, Mass.

* * *

Kario 9 Nr. lapkričio mėn. 1959 m. tilpo p. J. Naugirdo straipsnis, Lietuvos kariuomenė žygiuoja. Kaip tų žygių dalyvis norėčiau vienoje vietoje išsiaiškinti, o antroje pataisyti.

Skyriuje—"Geriau rusams, negu lietuviams" parašyta:

1. ...Lietuvių 7 pėstininkų pulko viena kuopa tik po 10 val. įėjo į Vilnių. Tai buvo liepos 15d....

Aš buvau šios, į Vilnių įėjusios kuopos vadas. Tai buvo 7 p. Ž.K. Butegeidžio pulko 7 kuopa. Kuopos karininkai lt. Sidlauskas, vėliau profesorius Kauno Universitete (regis tremtyje miręs) ir lt. Babarskis Simas (žuves).

Kiek aš atmenu, tai buvo ne 15 d. o 12 d. liepos.

Skyriuje "Pasiruošimas žygiui į Vilnių:"

2... 4 pėst. L.K. Mindaugo pulko du batalionai, 9 pėst. L.K. Vytenio pulko batalionas, 4 artilerijos pulko baterija ir tankų kuopa apsisitojo Vievyje ir pro Rykontus turėjo žygiuoti į Vilnių. Grupės vadas gen. št. plk. Breimelis.

Tai buvo ne 9 p. p. batalionas, o 7 p. Ž.K. Butegeidžio pulko antras batalionas. Aš buvau šio bataliono vadu. Karininkai: Kpt. Paulavičius (Chicagoje), Kpt. Jackūnas (regis U.S.A.) kpt. Venckauskas (tremtyje miręs, lt. Šmaukšta (nužudytas Pravieniškioje), lt. Tomošius (regis U.S.A.)—bataliono adj. Gen. št. plk. Breimelis (nužudytas) buvo 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko vadas, jis buvo ir grupės vadu.

Majoras J. Černius, Vokietija

Gerb. KARIO Administracija,

Siunčiu 6.00 dol. už žurnalo prenumeratą 1960 m. Kalėdų švenčių proga linkiu KARIUI sėkmės ir ištvermės, palaikant mintį lietuvių tarpe Amerikoje, kad tinkamam momentui atėjus, be kraujo aukos nebūs laisvos Lietuvos. O kad tokiai aukai bent keletas pasiryžusių iš mūsų jaunimo atsirastų, KARIO tikslas būtų atsiektas.

V. Kažemėkaitis, Racine, Wisc.

* * *

Gerb. p. Redaktorium,

Pranešdamas savo naują adresą, noriu pažymėti, jog paskutiniame KARIO žurnalo Nr. pastebėjau, kad Mūsų Mirusieji Kariai str. praleisti šie mano pažįstami:

1 kpt. Jasinskis, miręs Vokietijoje 1945 m.,

2. plk. Jonas Laurinaitis, miręs Vokietijoje 1946 ar 1947 m.,

3. plk. lt. Kazys Ambrozijus, miręs pietinėje Amerikoje, 1953 ar 1954

Prie progos prašau priimti ir perduoti KARIO redakcijos bendradarbiams mano sveikinimus ir geriausius linkėjimus Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga.

O. Urbonas Stockholm, švedija.

KARIO Redakcija, šia proga, dėkoja visiems ją sveikinusiems Kalėdų ir Naujųjų Metų proga. Red.

L.V.S. RAMOVĖ CENTRO V-BOS BENDRARAŠČIAI NR. 48 IR 49 (1959 m. gruodžio 21d.)

1. P. Plechavičius, C. V-bos p-kas, nuo š.m. gegužės 3d. laikinai pasitraukė iš C.V.-bos p-ko pareigų, pasilikdamas ir toliau C.V.-bos nariu. Nuo tos dienos p-ko pareigas eina prof. S. Dirmantas.

2. C.V.-ba nutarė atgaivinti Savišalpos Fondą, bet tik Sąjungos nariams mokantiems Fondo įnašą. Fondas nėra privalomas, metiniai įnašai nemažiau kaip \$1.00 yra savanoriški. Fondą tvarkys Fondo Komisija skirta C.V.-bos.

3. Premijos už KARYJE tilpusius straipsnius bus skiriamos centralizuotai. Į Premijų Fondą skyriai įmoka nemažiau kaip \$10.00 kas met. Premijų Fondo statutas skelbiamas atskirai.

4. C. V.-ba dar kartą kreipiasi į ramovėnus prašydama talkos sukelti lėšas žuvusiems už Lietuvos Laisvę paminklui statyti. Manoma, jei kiekvienas ramovėnas aukotų po \$10.00 tai su pagalba kitų talkininkaujančių organizacijų, lėšų pakaktų. Chicagos Birutininkės jau įnešė paminklo Fondui \$1000.00, tai yra pavyzdys ramovėnams. Tuo būdu vėjus pratęsiams iki 1960 m. balandžio 1d.

LIET. VETERANŲ SĄJUNGOS "RAMOVĖ" PREMIJŲ FONDO STATUTAS

Bendrieji nuostatai

1. Prie Lietuvos Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro Valdybos steigiamas Premijų Fondas.

2. Premijų Fondo tikslas — teikti premijas už Kary telpusius geriausius straipsnius.

3. Premijuotinas straipsnis turi būti ne trumpesnis kaip dviejų Kario puslapių.

4. Fondo lėšos:

a) Sąjungos Skyrių privalomi metiniai įnašai ne mažiau kaip 10 dol.

b) Sąjungos narių savanoriški įnašai bei aukos.

c) Gautas iš kitur tam tikslui aukos bei pajamos.

Kandidatai premijoms gauti

5. Kandidatus parenka ir rekomenduoja:

a) Skyriai b) Kario Redakcija ir c) Centro Valdyba.

6. Parinktų kandidatų pavardės, vardai, jų straipsnių pavadinimai ir Kario Nr. pranešami Premijų Komisijai iki vasario 1 d. kiekvienais metais.

7. Premijos skiriamos vieng kartą kiekvienais metais.

Premijos

1. Viena premija už vieną straipsnį negali būti mažesnė kaip 25 dol. ir didesnė kaip 50 dol.

9. Kiek premijų skirti vienais metais sprendžia Premijų Komisija.

Premijų Komisija

10. Sąjungos Centro Valdyba kiekvienais metais skiria Premijų Komisiją. Ją sudaro: Centro Valdybos kultūriniam reikalams narys Kario Redakcijos atstovas ir vienas atstovas iš kurio nors skyriaus.

11. Premijų Komisijos uždavinys — išrinkti premijuotinus straipsnius ir jų autoriams paskirti premijas.

12. Premijų Komisija gali savo vardu skelbti smulkias sąlygas ir taisykles parinktų straipsnių konkursui praveisti.

Premijų įteikimas

13. Laimėjusiems premijų įteikimą tvarko Sąjungos Centro Valdyba susitarus su Premijų Komisija ir Kario Redakcija.

14. Premijų įteikimo iškilmės sujungiamos su ruošiamu Kario ar

kurio nors Skyriaus kultūrinio parengimu — vakaru.

15. Premijų įteikimo laikas vieta ir tvarka iš anksto skelbiama Centro Valdybos bendraraštyje ir Kario.

16. Premijuotų straipsnių autoriams karu su premija teikiamas ir specialus pažymėjimas pasirašytas Premijų Komisijos.

Fondo valdymas

17. Premijų Fondą valdo Sąjungos Centro Valdyba.

18. Fondui skirtus pinigus priima Centro Valdybos išdėninkas. Jis išduoda pinigus, paskirtus premijoms, tvarko ir veda Fondo atskaitomybę.

Baigiamieji nuostatai

19. Šį statutą tvirtina, keičia ir papildo Lietuvos Veteranų Sąjungos Centro Valdyba.

20. Premijų Fondas gali būti likviduotas skyriams nutarus paprasta balsų dauguma.

21. Fondą likvidavus jam priklausantieji pinigai likučiai perduodami Kario Redakcijai o dokumentai ir bylos — Lietuvos Archyviui.

22. Šis statutą Sąjungos Centro Valdybos priimtas ir patvirtintas 1959 gruodžio 20 d.

Nuo 1960 metų sausio 1 d. jis įsigalioja.

AUKOJO KARIUI:

1. Skardis Jurgis, Canada	\$6.00
2. X. N.Y.	5.00
3. Virpša Stasys, Ill.	5.00
4. Kasperas Ig., N.Y.	4.00
5. Sepetys Jonas, Mich.	4.00
6. Balnionis Jonas, Mich.	\$2.00
7. Mikeliūnas Danys, Ind.	2.00
8. Okas Jurgis, Ill.	2.00
9. Strimaitis J., N.J.	2.00
10. Vėsa Juozas, N.Y.	2.00
11. Lukas A., Canada	\$1.00
12. Statulevičius A., Canada	1.00
13. Valiūnas Vincas, Ill.	1.00
14. Židžiūnas Vladas, Mass.	1.00
15. Gedeika Balys, N.Y.	0.50

KARYS dėkoja aukotojams.

PRISIDĖKIME PRIE KUN. A. MILUKO MONOGRAFIJOS PASKELBIMO

Praeis kalėdų šv., ateis nauji 1960 m... Įprasta, kad kiekvienas žmogus tuo metu suveda visų metų pajamų — išlaidų balansą. Tad Kun. A. Miluko Monografijai Išleisti Komitetas drįsta užsiminti, jog monografijos veikalas yra paruoštas spaudai. Tik laukiama, kad greičiau susidarytų reikiamas kiekis prenumeratorių — leidėjų. Kaip žinia, ši knyga leidžiama visuomenės lėšomis, kuri jautriai atsiliepė, bet atsiųstų prenumeratorios pinigų dar neužtenka.

Komitetas tad prašo, visų, kurie gavote mūsų laišką-prašymą ir kurie negavote, prisidėti įsirašyti į bendraleidėjų skaičių, atsiunčiant tiek, prie to garbingo tikrai lietuviško darbo ir įsirašyti į bendraleidėjų skaičių, atsiunčiant tiek, kiek sąžinė leidžia. Aukojusieji 5 dol. vadinsis prenumeratoriais; atsiuntę 10 dol. ir daugiau — rėmėjai; 100 dol. — mecenatai; kelis šimtus — garbės mecenatai. Visų vardai ir jų aukos bus paskelbti puošnioje monografijoje, o garbės mecenatų bus įdėtos biografijos ir jų atvaizdai. Paskubinkite monografijos paskelbimą — savo aukas bei prenumeratorios pinigus siųskite komiteto išdėninkei: L. Mingėla, 153 E. Parkhurst Pl. Detroit 3, Mich.

DAR NEPERVELU!

Jeį paskubėsite užsisakyti prof. Vael. Biržiškos PRAETIES PABIRAS, sutalpysite 1 dol. Knyga jau baigiama spausdinti ir dar galima gauti ją už 5 dol. ir 50 centų. Kai išeis, ji bus pardavinėjama po \$6.50.

Prenumerata:

Metams	\$4.50
Pusei metų	\$2.50
Atsk. Nr.	10¢

Adresas:

911 W. 32nd ST., CHICAGO 8, ILL.

SKAITYKITE

nuo 1960 metų einančią tris kartus per savaitę • Turinčią visuose pasaulio kraštuose savo bendradarbius • Tai geriausiai informuotas ir lietuviško gyvenimo vaizdais iliustruotas laikraštis • Metams kaštuoja tik \$10.00. Rašykite —

DIRVA

6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

KARIO LEIDINIAI

gaunami tiesiai iš KARIO Redakcijos, arba pas platintojus:

1. H. Sienkievičius, **KRYŽIUOČIAI**, istorinis romanas, 3 tomai, kiekvienas po \$3.50 (Nuolatiniai "Kario" skaitytojai gauna visus tris tomus tiesiai iš "Kario" tik už \$8.00).

2. Prof. V. Biržiška, **PRAETIES PABIRAS**, rinkinys straipsnių iš Lietuvos istorijos — \$6.50 (stambi, iliustruota ir įrišta knyga) — spaudoje.

Phone: PROspect 8-5374

BALYS RADIO & TELEVISION SALES - SERVICE

Electrical Appliances — Gifts — Records
Cards — Films

2646 West 71st St., Chicago 29, Ill

DARBININKAS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

910 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išeina du kartu per savaitę

Kaina metams	\$6.00
Brooklyne	6 50
Užsienyje	6 50

Prenumerata JAV ir užsienyje:
Metams — \$6.00, pusmečiui — \$3.00,
atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, % KARYS,

916 Willoughby Ave.,

Brooklyn 21, N.Y., U.S.A.

Keisdami adresą, nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Ivairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.